

KONTROLLUTVALGET I FRÆNA KOMMUNE

Fræna, 03.02. 2017

Til medlemmene i kontrollutvalget

MØTEINNKALLING

MØTE NR.: 1/17
TID: 13.02.2017 kl. 12:00
STED: Formannskapssalen, Fræna kommunehus

SAKSLISTE:

UTV. SAKSNR.	TITTEL
PS 01/17	GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 06. DESEMBER 2016
PS 02/17	REFERAT OG ORIENTERINGER
PS 03/17	KONTROLLUTVALGET - ÅRSMELDING FOR 2016
PS 04/17	PROSJEKTPLAN FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKTET «EIENDOMSFORVALTNING, ANBUDSHÅNDTERING OG BYGGE- OG ANLEGGSLÆDELSE I FRÆNA KOMMUNE»
PS 05/17	REVISJONENS RAPPORT TIL KONTROLLUTVALGET FOR 2. HALVÅR 2016
PS 06/17	MØTEPLAN FOR 2017
PS 07/17	OPPFØLGINGSLISTE
PS 08/17	EVENTUELT

Dersom det er saker kontrollutvalget ønsker å kommentere, stille spørsmål ved eller ta opp i dette møtet eller i senere møter, kan dette gjøres under **Eventuelt**.

Eventuelle forfall meldes på tlf. 71 11 14 52, evt. mobil 991 60260.
E-post: sveinung.talberg@molde.kommune.no

Innkallingen går som melding til varamedlem som blir innkalt etter behov.

Ingvar Hals (s)
leder

Sveinung Talberg
rådgiver

Kopi:
Ordfører
Rådmann
Kommunerevisjonsdistrikt 2 M & R

FRÆNA KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe: 2017-1548/01
Arkiv: 033
Saksbehandler: Sveinung Talberg
Dato: 30.01.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utval	Møtedato
PS 01/17	Kontrollutvalget	13.02.2017

GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 6.DESEMBER 2016

Sekretariatets innstilling

Protokollen fra møte 6.desember 2016 godkjennes.

Til å signere protokollen sammen med møteleder velges:

1. ....
2. ....

Saksopplysninger

Vedlagt følger protokollen fra forrige møte. Protokollen er tidligere utsendt. Det er ikke fremkommet merknader til protokollen. Protokollen godkjennes formelt i påfølgende møte samtidig som det velges to medlemmer til å signere protokollen sammen med møteleder.

Protokollen fra møte 6.desember 2016 godkjennes.

Sveinung Talberg
rådgiver

KONTROLLUTVALGET I FRÆNA KOMMUNE

MØTEPROTOKOLL

Møte nr: 6/16
Møtedato: 06.12.2016
Tid: kl. 12.30 – kl. 15.30
kl. 10.00 – kl. 11.45 virksomhetsbesøk oppvekst
Møtested: Formannskapssalen 2.etg., Fræna kommunehus
Sak nr: 41/16 – 45/16
Møteleder: Ingvar Hals (H)
Møtende medlemmer: Lisbeth Valle, nestleder (Sp)
Leif Johan Lothe (Ap)
Forfall: Inge Kvalsnes (Krf)
Ann Helen Rødal Dalheim (Uavh.)
Ikke møtt: Ingvar Hals møtte fra kl. 1120
Møtende vara: Ole Per Nøsen (Sp)
Fra sekretariatet: Sveinung Talberg, rådgiver
Fra revisjonen: Ingen
Av øvrige møtte: Ole Rødal, økonomisjef (sak 44/16)

Referat fra virksomhetsbesøk foreligger som eget dokument.

Møteprotokollen signeres og godkjennes i neste møte.

Leder ønsket velkommen og ledet møtet. Nestleder ledet under virksomhetsbesøket

Det framkom ingen merknader til innkalling og sakliste.
Innkalling og sakliste ble godkjent.

TIL BEHANDLING:

UTV.   TITTEL
SAKSNR.

PS 41/16	GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 25.OKTOBER 2016
PS 42/16	REFERAT OG ORIENTERINGER
PS 43/16	BESTILLING AV FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKT
PS 44/16	OPPFØLGINGSLISTE
PS 45/16	EVENTUELT

Kontrollutvalgets vedtak

Protokollen fra møte 25.oktober 2016 godkjennes.

Til å signere protokollen ble følgende valgt:

1. Lisbeth Valle
2. Leif Johan Lothe
3. Ole Per Nøsen

Kontrollutvalgets behandling

Til å signere møteprotokollen fra 25.oktober 2016 fremmet leder forslag på Lisbeth Valle(som møteleder), Leif Johan Lothe og Ole Per Nøsen.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med forslag framsatt i møte. (4 voterende)

Kontrollutvalgets vedtak

Referat- og orienteringssakene tas til orientering.

Kontrollutvalgets behandling**Referatsaker:**

- RS 24/16   **Forslag til budsjett for 2017 for kontroll og tilsyn**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 14.11.2016, sak PS 133/2016 (vedlagt)
- RS 25/16   **Plan for selskapskontroll 2016-2019**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 14.11.2016, sak PS 134/2016. (vedlagt)
- RS 26/16   **Plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 14.11.2016, sak PS 135/2016. (vedlagt)
- RS 27/16   **Forvaltningsrevisjon av barnehagesektoren – drift og økonomi**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 14.11.2016, sak PS 136/2016 (vedlagt)
- RS 28/16   **Avvikling av kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 14.11.2016, sak PS 137/2016 (vedlagt)

Orienteringssaker:

- OS 18/16   **Norges Kommunerevisor Forbund (NKRF)**
Høring ny kommunelov (vedlagt)
- OS 19/16   **Representantskapet for Møre og Romsdal Revisjon IKS**
Innkalling til møte 14.11.2016 (vedlagt)

Sekretæren redegjorde for sakene. RS 26/16 og 27/16 innvirker på kontrollutvalgets sak PS 43/16.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med innstilling. (4 voterende)

PS 43/16	BESTILLING AV FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKT
----------	---

Kontrollutvalgets vedtak

1. Kontrollutvalget viser til Fræna kommunestyre sitt vedtak i sak PS 135/2016 den 14.11.2016 og bestiller følgende forvaltningsrevisjonsprosjekt:

Anbudshåndtering, bygge- og anleggsledelse, eiendomsforvaltning.

2. Gjennomgangen skal basere seg på forbedrings- og læringspunkter.
3. Prosjektet bestilles utført hos Møre og Romsdal Revisjon IKS
4. Prosjektplan utarbeides og legges fram for kontrollutvalget.

Kontrollutvalgets behandling

Før kontrollutvalget tok fatt på behandlingen reiste leder spørsmål om sin habilitet. Leder har på et tidspunkt vært part i saken i den forstand at han har lagt inn bud på en av kommunens eiendommer som har vært lagt ut for salg. Denne eiendommen kan bli gjenstand for undersøkelser i forvaltningsrevisjonsprosjektet. Leder har v/advokat også reist innsigelser mot saksbehandlingen i denne salgsprosessen. I Forvaltningsloven § 6, 2.ledd står det at: *Likeså er han ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til.* Kontrollutvalget vedtok med 3 stemmer at leder var inhabil i saken. Leder fratradte møtet og nestleder tok over møteledelsen.

Slik kontrollutvalget ser bestillingen fra kommunestyret er dette et prosjekt som strekker seg over 3 vesentlige områder som kan bli et stort og omfattende prosjekt hvis det ikke blir gjort avgrensinger i forhold til tema. Her er risiko og vesentlighet avgjørende.

Kontrollutvalget ser på temaet **eiendomsforvaltning** som det området kontrollutvalget vil rette hovedfokus på. Anbudshåndtering og bygge- og anleggsledelse kan være enklere å svare ut i og med at dette er regulert i Lov om offentlige anskaffelser og gjennom eget økonomi- og investeringsreglement. Men disse områdene skal fortsatt være en del av prosjektet.

Kontrollutvalget ønsker at prosjektet har en tilnærming ut fra at en ser på **eiendomsforvaltningen av bygninger**. Videre bør prosjektet se på hvilke rutiner det er for å rapportere tilstanden til det enkelte bygg. Hvem rapporterer og til hvem videre i systemet. Hvilket innhold har tilstandsrapporteringen? Er det materialisert og er det satt i et prioritert system? Hvilke rutiner er det på å revidere tilstanden på bygningsmassen? Hvilke rutiner er det på å vurdere vedlikehold opp mot sanering eller re-/nyinvestering? Hvilke rutiner er det

for å bygge dette inn i henholdsvis drifts- eller investeringsbudsjett? Er det beregnet hva det enkelte tiltak koster? Hvilke rutiner gjelder for salg og avhending av bygninger?

Kontrollutvalget har i 3 ulike brev siden møtet 25.10.2016 til rådmann og revisjon stilt spørsmål som går på temaet **eiendomsforvaltningen av bygninger** uavhengig av bestillingen gjort av kommunestyret 14.11.2016. Disse henvendelsene er ikke besvart, men spørsmålene bør inngå som et grunnlag i prosjektet.

Kontrollutvalget ønsker å spille inn disse momentene som grunnlag for utarbeidelse og behandling av prosjektplanen.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med innstilling og behandling i møte. (3 voterende)

PS 44/16	OPPFØLGINGSLISTE
-----------------	-------------------------

Kontrollutvalgets vedtak

Kontrollutvalget avslutter følgende saker på oppfølgingslisten:

1. PPT-tjenesten (sak PS 22/16)
2. Kommunereformen (sak PS 37/16 og 39/16)

Kontrollutvalget fører opp følgende nye saker på oppfølgingslisten:

1. Kommunereformen: Som egen oppfølgingsliste jf. sak PS 37/16 der oppfølging av sak om PPT-tjenesten inngår (sak PS 22/16), jf. del om «interkommunalt samarbeid» i intensjonsavtalen.
2. Saksbehandlingsrutiner og behandling av henvendelser. Kontrollutvalget viser til spørrehalvtimen i kommunestyret 14.11.2016 og spørsmål fra Sten Jensen ang. henvendelse fra Malme AS.

Kontrollutvalgets behandling

Økonomisjef Ole Rødal redegjorde i de enkelte saker.

Etiske retningslinjer: Rådmannen har satt ned en arbeidsgruppe der enhetene skal legg inn i kvalitetssystemet sine enkelte områder som omhandler etiske tema.

Digitalt kvalitetssystem: Det er nå utarbeidet lederavtaler for enhetslederne og nå vil rådmannen sin lederavtale komme på plass.

Kommunen sine medlemskap og eierinteresser i selskap: Eierskapsmeldingen «ligger på vent», men en forventer at den skal foreligge til politisk behandling tidlig på nyåret 2017.

Kommunereformen: Prosjektstilling skal lyses ut. Innhold og omfang er ukjent. Ang. pkt. 10 i intensjonsavtalen hvordan og hvem som skal håndtere investeringer i budsjettet frem til fellesnemda er vedtaksfør, «henger i lufta». Hvordan en skal håndtere regnskapsføringen av «den nye kommunen» før den er i gang 1.1.2020 henger også i lufta. Dette gjelder både i forhold til prosjektmidlene på 1 mill. kr og engangstilskuddet på 25,5 mill. kr som kommer etter sommeren 2017 hvis Stortinget vedtar kommunereformen. Fræna kommune har opprettet et prosjekt i sitt regnskap for kommunereformen.

Oppfølging av politiske vedtak: Det arbeides intenst fra servicekontoret mot saksbehandlerne for «å lukke saker» og rydde opp. Status er ukjent.

Fluix: Kontrollutvalget ønsker at politisk sekretariat kommer i neste kontrollutvalgsmøte og orienterer og demonstrerer.

Kontrollutvalget ønsket å avslutte saken om PPT-tjenesten etter orienteringen utvalget fikk i forbindelse med virksomhetsbesøket av fagansvarlig oppvekst. Kontrollutvalget ønsker imidlertid å følge opp PPT-tjenesten videre gjennom oppfølgingen av kommunereformen.

Kontrollutvalget ønsket også å avslutte saken om oppfølgingen av kommunereformen som en del av oppfølgingslisten. Kontrollutvalget ønsket heller å lage en egen oppfølgingsliste for kommunereformen.

Under behandling av sak PS 45/16 tok utvalget opp en sak fra spørrehalvtimen i kommunestyret den 14.11.2016. Spørsmålet kom fra representanten Sten Jensen og gjelder hva som har skjedd i forbindelse med henvendelse fra Malme AS i 2015 om etablering og kjøp av tomt i Elnesvågen sentrum. Kontrollutvalget ønsker å følge saken videre og føre den opp på oppfølgingslisten ved å undersøke hvilke saksbehandlingsrutiner og behandling av henvendelser som har skjedd i denne saken spesielt og andre saker generelt.

Kontrollutvalget har den 7.11.2016 sendt 3 brev til rådmannen som det ikke er kommet svar på. Det er sendt ett brev den 7.11.2016 til Møre og Romsdal Revisjon IKS det ikke er kommet svar på. Kontrollutvalget ser alvorlig på at brev ikke blir besvart og vil om nødvendig ta dette videre opp i systemet.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med forslag framsatt i møte (4 voterende).

PS 45/16	EVENTUELT
----------	-----------

Deltakelse på NKRF's kontrollutvalgskonferanse 1.2.-2.2.2017:

Kontrollutvalgets vedtak

Kontrollutvalget i Fræna deltar med Ann Helen Rødal Dalheim, Inge Kvalsnes og Ingvar Hals på Norges Kommunerevisorforbund (NKRF) sin kontrollutvalgskonferanse 2017. Reserver ved forfall er Ole Per Nøsen, Leif Johan Lothe og Lisbeth Valle.

Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalget i Fræna ønsker å prioritere deltakelse på den årlige kontrollutvalgskonferansen til NKRF. Det ligger inne i budsjettet at utvalget kan delta med 3 personer. Kontrollutvalget setter opp en reserveliste i tilfelle forfall. Det er viktig at det rulleres mellom medlemmene på deltakelse.

Leder framsatte forslag på Ann Helen Rødal Dalheim, Inge Kvalsnes og Ingvar Hals som deltakere. Reserver er Ole Per Nøsen, Leif Johan Lothe og Lisbeth Valle.

Forslag framsatt i møte av leder ble enstemmig vedtatt (4 voterende).

Fastsetting av kontrollutvalgets første møte i 2017

Kontrollutvalgets vedtak

Kontrollutvalget i Fræna fastsetter første møte i 2017 til 13.februar

Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalget ønsker å unngå uke 8 som møteuke da dette er vinterferieuke på skolene. Det kom forslag fra leder på møtedato den 13.februar. Videre møteplan fastsettes i første møte i 2017 når en kjenner møteplanene for formannskap og kommunestyre. Dette for å unngå møtekollisjon med andre møter i kommunen og mellom møtene i andre kontrollutvalg.

Forslag framsatt i møte av leder ble enstemmig vedtatt (4 voterende).

Ingvar Hals
leder

Lisbeth Valle
nestleder

Leif Johan Lothe

Ole Per Nøsen

Sveinung Talberg
sekretær

FRÆNA KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe: 2017-1548/01
Arkiv: 033
Saksbehandler: Sveinung Talberg
Dato: 30.01.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 02/17	Kontrollutvalget	13.02.2017

REFERAT OG ORIENTERINGER

Sekretariatets innstilling

Referat- og orienteringssakene tas til orientering.

Saksopplysninger

Referatsaker:

- RS 01/17 **Protokoll fra møte i styret for Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal 30.11.2016** (vedlagt)
- RS 02/17 **Protokoll fra møte i representantskapet i Møre og Romsdal Revisjon IKS 14.11.2016** (vedlagt)
- RS 03/17 **Protokoll fra møte i representantskapet i Møre og Romsdal Revisjon IKS 10.01.2017** (vedlagt)

Orienteringssaker:

- OS 01/17 **Revisors vurderinger av vesentlighet med vekt på planleggingsfasen ved revisjon av regnskaper i kommunal sektor**
informasjonsskriv 7/2016 fra NKRF (vedlagt)
- OS 02/17 **Valgt revisors ansvar for revisjonsoppgaver utført av andre**
informasjonsskriv 1/2016 fra NKRF's forvaltningsrevisjonskomite (vedlagt)
- OS 03/17 **Endring i forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning – kortsiktige lån**
Brev fra kommunal- og moderniseringsdepartementet 15.11.2016 (vedlagt)
- OS 04/17 **Spørrehalvtimen – Fræna kommunestyre 12.12.2016**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 12.12.2016, sak spørrehalvtimen (vedlagt)
- OS 05/17 **Kommunal planstrategi i Fræna kommune 2016-2019**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 12.12.2016, sak 140/2016 (vedlagt)
- OS 06/17 **Kvalitetsplan for Frænaskolen 2017-2020**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 12.12.2016, sak 142/2016 (vedlagt)
- OS 07/17 **Forvaltningsrevisjon av barnehagesektoren – drift og økonomi**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 12.12.2016, sak 147/2016 (vedlagt)

- OS 08/17   **Utvidelse av aksjekapital Torabu AS**
Protokoll fra Fræna kommunestyre 12.12.2016, sak 148/2016 (vedlagt)
- OS 09/17   **Forbundsbasert kvalitetskontroll vedr. Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal – 2016**
Kopi av rapport fra NKRF's kvalitetskontrollkomite - forbundsbasert kvalitetskontroll utført 2016. (Unntatt offentlighet jf. offentlighetsloven § 13 og forvaltningsloven § 13, 1.ledd nr. 2. Vedleggene deles ut i møtet)

Sveinung Talberg
rådgiver

RS 01/17

RS 01/17

Styret
for Kontrollutvalgssekretariatet
for Romsdal

MØTEPROTOKOLL

Møte nr: 3/16
Møtedato: 30.11.2016
Tid: Kl. 09.30 – kl. 11:40
Møtested: Møterom «Galleriet», Molde rådhus
Sak nr: 15/16 – 21/16
Møteleder: Stig Holmstrøm

Av styrets medlemmer møtte:

Aukra kommune: Oddvar Hoksnes
Eide kommune: Kåre Vevang
Fræna kommune: Ingvar Hals
Molde kommune: Trygve Grydeland
Rauma kommune: Lars Ramstad, nestleder
Vestnes kommune: Stig Holmstrøm, styreleder

Forfall:

Gjemnes kommune: Øyvind Gjøen
Nesset kommune: Ivar Henning Trælvik
Sunndal kommune: Trond M. Hansen Riise

Møtende vara:

Gjemnes kommune: Kristine Måløy
Nesset kommune: Jostein Øverås
Sunndal kommune: Odd-Helge Gravem

Ikke møtt:

Ingen

Fra sekretariatet:

Jane Anita Aspen, daglig leder
Sveinung Talberg, rådgiver

Av øvrige møtte:

Ingen

Protokollen godkjennes formelt i neste styremøte

Styrelederen Stig Holmstrøm ønsket velkommen og ledet møtet.

Det fremkom ingen merknader til sakliste. Innkalling og sakliste ble godkjent.

TIL BEHANDLING:

UTV. SAKSNR.	TITTEL
ST 15/16	GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA STYREMØTE 7. SEPTEMBER 2016
ST 16/16	VALG AV NY NESTLEDER I STYRET
ST 17/16	ØKONOMIRAPPORT PR. 31. OKTOBER 2016
ST 18/16	HVORDAN GJØRE KONTROLLUTVALGENES ARBEID KJENT?
ST 19/16	REFERAT OG ORIENTERINGER
ST 20/16	STYRETS MØTEPLAN 2017
ST 21/16	EVENTUELT

Styrets vedtak

Protokollen fra styremøtet 7. september 2016 godkjennes.

Disse velges til å underskrive protokollen sammen med møteleder:

1. Kåre Vevang
2. Jostein Øverås

Styrets behandling

Det foreslås at Kåre Vevang og Jostein Øverås velges til å underskrive protokollen sammen med møteleder.

Styret fattet enstemmig vedtak i samsvar med omforent forslag fra styrets medlemmer. (9 voterende)

Daglig leders innstilling:

Protokollen fra styremøtet 7. september 2016 godkjennes.

Disse velges til å underskrive protokollen sammen med møteleder:

1. ....
2. ....

Styrets vedtak

Lars Ramstad velges som nestleder til styret for Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal for resten av kommunevalgperioden 2015-2019.

Styrets behandling

Det ble fremmet forslag om at Lars Ramstad velges om nestleder.

Styret fattet enstemmig vedtak i samsvar med omforent forslag fra styrets medlemmer (9 voterende).

Daglig leders innstilling

..... velges som nestleder til styret for Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal for resten av kommunevalgperioden 2015-2019.

Styrets vedtak

Økonomirapport pr. 31.10.16 tas til orientering.

Styrets behandling

Daglig leder orienterte knyttet til saksfremlegget og svarte på spørsmål fra styremedlemmene.

Styret fattet enstemmig vedtak i samsvar med daglig leders innstilling. (9 voterende).

ST 18/16	HVORDAN GJØRE KONTROLLUTVALGENES ARBEID KJENT?
-----------------	---

Styrets vedtak

Eksemplene fra saksfremlegget og innspill i møte tas til orientering.

Styrets behandling

Styrets medlemmer utvekslet erfaringer om hvordan de arbeidet i de forskjellige kontrollutvalgene.

Her er noe av det som kom frem:

- viktig å gjøre kontrollutvalgets arbeid godt kjent i kommunestyret
- ta ordet og gi utfyllende informasjon når kontrollutvalgets saker er til behandling i kommunestyret
- ikke noe målsetting å bruke media i profilering av kontrollutvalget
- nyttig å gjøre kontrollutvalget sitt arbeid godt kjent i organisasjonen ved virksomhetsbesøk og orienteringer fra virksomhetsledere til kontrollutvalget
- kontrollutvalget må ikke oppfattes av innbyggerne som et klageorgan
- viktig at alle medlemmene deltar aktivt utvalget
- en utvalgsleder har gode erfaringer med å ha dialogmøte med rådmann og ordfører i forkant av kontrollutvalgsmøte, flere deltar også på formannskapsmøter. Dette er tips noen av de andre vil vurdere.

Styret fattet enstemmig vedtak i samsvar med daglig leders innstilling. (9 voterende).

ST 19/16	REFERAT OG ORIENTERINGER
-----------------	---------------------------------

Styrets vedtak

Referat- og orienteringssakene tas til orientering.

Styrets behandling

Referatsaker:

RS 02/16   **Referat fra konstituerende representantskapsmøte i Møre og Romsdal Revisjon IKS, datert 14.11.2016.**

Orienteringssaker:

OS 04/16   **Inngått avtale med KPMG som revisor for Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal.**

OS 05/16   **Informasjon om resultat av lokale forhandlinger for sekretariatets ansatte.**

OS 06/16

Presentasjon av hjemmeside

Daglig leder orienterte om arbeidet, men det var ikke klart for presentasjon av siden enda. Hjemmesiden er ferdig utviklet, men det gjenstår for sekretariatet å fylle den med informasjon knyttet til kontrollutvalgene og sekretariatet. For eksempel, informasjon om medlemmer, møteplaner, saksdokument, protokoller, forvaltningsrevisjonsrapporter osv.

Resultatet blir at all informasjon kan oppdateres fra sekretariatet og kommunen kan linke til siden fra kommunens hjemmeside.

Sekretariatet vil i kontrollutvalgenes første møte i 2017 presentere siden for kontrollutvalgene.

Styret fattet enstemmig vedtak i samsvar med daglig leders innstilling (9 voterende).

ST 20/16	STYRETS MØTEPLAN 2017
----------	-----------------------

Styrets vedtak

Møteplan for styret for 2017 tas til etterretning.

Styrets behandling

Daglig leder foreslo onsdag **5. april, mandag 4. september og onsdag 29. november** som tidspunkt for styremøter i 2017. Styremedlemmene konkludert også med å beholde kl. 09:30 som starttidspunkt for styremøtene.

Daglig leder tok forbehold om at datoen for første møte kan måtte flyttes dersom revisorberetning for regnskapet ikke er klar på dette tidspunktet.

Styret fattet enstemmig vedtak i samsvar med daglig leders innstilling. (9 voterende).

ST 14/16	EVENTUELT
----------	-----------

Under Eventuelt ble følgende tema tatt opp:

- **Statusrapport fra sekretariatet**

Daglig leder orienterte om at sekretariatet deltar i nettverk sammen med de andre sekretariatene i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane. 24.-25. november var de samlet i Molde i forbindelse med NKRF sin fagsamling for Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal. Det ble på denne samlingen diskutert temaet Effektivisering av kontroll og tilsyn. Sekretariatene var enige om bl.a. arbeide for å utvikle mer standardiserte system for utføring av kontrollhandlinger. Dvs. utvikle felles metoder og verktøykasser.

Det ble også diskutert behovet for sammenslåing av sekretariatene til større enheter. Alle sekretariatene i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane er små fagmiljø med 1-2 tilsette. Dette er sårbart og kommunesammenslåinger vil trolig også ha innvirkning på sekretariatsstrukturen.

Daglig leder spurte styret om hvordan de stilte seg til denne problemstillingen. Styremedlemmene gav uttrykk for at det så at det var både positive og negative sider med dette; Det som er positivt er mulighet til å ha kompetanse som dekker flere fagområder, og mindre sårbarhet. Ulemper kan være større avstander. Det kostnadmessige vil være viktig for kommunene.

- **Erfaringsutveksling**

Det ble åpnet for at styremedlemmene kunne utveksle erfaring omkring problemstillinger og saker som er aktuelle i kontrollutvalgene, men siden det var brukt god tid på erfaringsutveksling under sak 18/16, så ble dette en kort sekvens.

Trygve Grydeland tipset de andre om at Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) har lagt ut en analyse av effektivitet i kommunale tjenester som kan være interessant for kontrollutvalgene å se nærmere på. Analysen tar for seg hver kommune.

Lars Ramstad
nestleder

Stig Holmstrøm
leder

Kåre Vevang

Oddvar Hoksnes

Trygve Grydeland

Ingvar Hals

Odd-Helge Gravem

Kristine Måløy

Jostein Øverås

Jane Anita Aspen
sekretær

RS 02/17

RS 02/17

REFERAT FRA KONSTITUERENDE REPRESENTANTSKAPSMØTE I MØRE OG ROMSDAL REVISJON IKS

Dato : 14. november 2016

Sted: Kristiansund N

Sak 1. ÅPNING

Egil Strand åpnet møtet, og redegjorde for årsaken til at konstituerende representantskapsmøte må avholdes på nytt.

Sak 2. REGISTRERING AV DELTAKERE

Følgende møtte:

Møre og Romsdal fylkeskommune: Jon Aasen

Molde kommune: Torgeir Dahl

Kristiansund kommune: Kjell Terje Fevåg

Nesset kommune: Rolf Jonas Hurlen

Aukra kommune: Heidi Evelyn Løklingholm (ikke valgbar iht selskapsavtalen)

Eide kommune: Egil Strand

Averøy kommune: Ingrid O. Rangønes

Gjemnes kommune: Knut Sjømæling

Tingvoll kommune: Peder Hanem Aasprong

Sunndal kommune: Bjørn Flemmen Steinland

Halsa kommune: Ola Rognskog

Aure kommune: Ingunn O. Golmen

Sak 3. GODKJENNING AV INNKALLING OG SAKSLISTE

Jon Aasen gjorde oppmerksom på at han ikke kunne være med på å vedta budsjettet slik det forelå, og ba om at sak 13 ble utsatt. For øvrig ble både innkalling og saksliste enstemmig godkjent.

Sak 4. VALG AV MØTELEDER OG SEKRETÆR.

Møteleder: Egil Strand enstemmig valgt

Sekretær: Bjarne Dyrnes enstemmig valgt

SAK 5. VALG AV 2 REPRESENTANTER TIL Å UNDERSKRIVE MØTEPROTKOLLEN SAMMEN MED MØTELEDER.

Jon Aasen og Ingunn O. Golmen ble enstemmig valgt.

Sak 6. VALG AV LEDER OG NESTLEDER I REPRESENTANTSKAPET

Leder: Egil Strand

Nestleder: Ingunn O. Golmen

Begge ble enstemmig valgt.

Sak 7. VALG AV STYRE

Innstilling fra valgkomiteen:

Per Ove Dahl, Sunndal

Personlig vara: Ivar Bølset, Tingvoll

Heidi Blakstad Dahl, Kristiansund

Personlig vara: Heidi Hogset, Gjemnes

Frank Sve, Møre og Romsdal fylkeskommune

Personlig vara: Arild Iversen, Møre og Romsdal fylkeskommune

Anita Øyen Halås, Eide

Personlig vara: Audhild Mork, Aukra

S.O.G.

Einar Andersen; ansattes representant som velges av og blant de ansatte.
Personlig vara: Ingvild Bye Fugelsøy

Alle foreslåtte kandidater ble enstemmig valgt.

Sak 8. VALG AV LEDER OG NESTLEDER I STYRET

Per Ove Dahl ble enstemmig valgt som leder.
Heidi Blakstad Dahl ble enstemmig valgt som nestleder.

Sak 9. VALG AV VALGKOMITE:

Innstilling fra valgkomiteen:

Jon Aasen, Møre og Romsdal fylkeskommune

Personlig vara: Gunn Berit Gjerde, Møre og Romsdal fylkeskommune

Kjell Terje Fevåg, Kristiansund

Personlig vara: Ragnhild Helseth, Kristiansund

Bjørn Steinland, Sunndal

Personlig vara: Jonny Meland

Kort drøfting angående valgkomiteen, det ble foreslått endringer som fremgår av vedtaket.

Enstemmig valgt: Jon Aasen velges med Gunn Berit Gjerde som vara.
Ragnhild Helseth velges med Kjell Terje Fevåg som vara.
Torgeir Dahl velges med Sidsel Rykhus som vara.

Sak 10. VALG AV LEDER I VALGKOMITEEN.

Jon Aasen ble enstemmig valgt som leder.

Sak 11. GODTGJØRELSE TIL STYRET

Innstilling fra interimsstyret:

Leder: Kr 30.000 pr år pluss kr 1600 pr møte

Medlemmer, inkl nestleder: kr 10.000 pr år pluss kr 1600 pr møte

Innstillinga ble enstemmig vedtatt.

Sak 12. VALG AV REVISOR

ES Revisjon ble enstemmig valgt som revisor for Møre og Romsdal Revisjon IKS

Sak 13. BUDSJETT FOR 2017 OG ØKONOMIPLAN FOR 2017 – 2020

Saken ble utsatt

De tre største eierne setter seg sammen for å drøfte budsjettet. Det ble nevnt at Asmund Kristoffersen og styreleder også burde delta på møtet. Dette skulle være et transparent møte, slik at alle deltakerne kan delta om ønskelig, og innkalling blir sendt til alle.
Ansvarlig for innkalling: Jon Aasen. Innkalling: Snarest.

Den nyvalgte lederen for representantskapet, Egil Strand avsluttet møtet.

14.11.2016

Egil Strand

Jon Aasen

Ingunn Golmen

RS 03/17

MØTEBOK

RS 03/17

MØRE OG ROMSDAL REVISJON IKS

Styre/råd/utvalg:	Møtested:	Møtedato:	Kl.:
Representantskapet	Kristiansund	10.01.2017	11.00 – 13.30

Sak 1/2017: Åpning av møtet

Leder i representantskapet Egil Strand ønsket velkommen.

Sak 2/2017: Registrering av deltakere

Følgende møtte:

Møre og Romsdal

fylkeskommune:	30,4 %	Representant:	Jon Aasen
Molde:	12,1 %	Representant:	Torgeir Dahl
Kristiansund:	12,1 %	Representant:	Kjell Terje Fevåg
Vestnes:	3,8 %	Representant:	Geir Inge Lien
Rauma:	3,8 %	Ingen	(Lars Ramstad møtte med fullmakt som ikke ble godkjent i henhold til IKS-loven)
Nasset:	2,3 %	Ingen	
Aukra:	3,0 %	Representant:	Bernhard Riksfjord
Fræna:	4,6 %	Representant:	Tove Henøen
Eide:	2,3 %	Representant:	Egil Karstein Strand
Averøy:	3,6 %	Representant:	Ingrid O. Rangønes
Gjemnes:	2,3 %	Representant:	Knut Sjømæling
Tingvoll:	3,0 %	Representant:	Peder Hanem Aasprang
Sunnal:	3,8 %	Representant:	Janne Merete Seljebø
Surnadal:		Vara:	Marit G. Langli
Rindal:	2,3 %	Ingen	
Halsa:	1,5 %	Representant:	Ola Rognskog
Smøla:	2,3 %	Vara:	Ingrid Rødahl Junge
Aure:	3,0 %	Representant:	Ingunn Golmen

Fra styret: Styrets leder Per Ove Dahl, nestleder Heidi Blakstad Dahl og Einar Andersen.

Fra administrasjonen: Konstituert daglig leder Rolf Kåre Sæther og Marianne Hopmark, sekretær

Sak 3/2017: Godkjenning av innkalling og sakliste

Innkalling og sakliste ble enstemmig godkjent.

Sak 4/2017: Valg av to representanter til å underskrive møteprotokollen sammen med møteleder

Ingunn Golmen og Kjell Terje Fevåg ble enstemmig valgt.

Sak 5/2017: Budsjett for 2017 og økonomiplan for 2017 – 2020 for selskapet

Styrets leder Per Ove Dahl orienterte om budsjettet og økonomiplanen. Uttalelser til budsjettet fra de tillitsvalgte i de tre nåværende revisjonsenhetene ble utdelt.

Etter debatt ble det reist tre forslag til vedtak i saken:

1. Styringsgruppens forslag til budsjett for 2017 med en ramme på kr 18.719 (tusen) med tilhørende økonomiplan for 2017 – 2020.
2. Møre og Romsdal fylke sitt forslag til budsjett for 2017 med en ramme på kr 18 014 (tusen) med tilhørende økonomiplan 2017 - 2020. I tillegg har fylkeskommunen kr 500 000 til kjøp av andre tilsynstjenester/sakkyndig bistand.
3. Forslag fra Ingunn Golmen og Marit Langli: Budsjettforslaget fra fylkeskommunen med en ramme på kr 18 014 (tusen) for 2017 tilføres kr 700 000 som fordeles forholdsmessig på alle eiere. Dette for å opprettholde ordinær drift i 2017.

Det ble først stemt over forslaget fra Ingunn Golmen og Marit Langli. To stemmer ble avgitt for forslaget. (Aure og Surnadal)

Så ble styringsgruppens forslag til vedtak satt opp mot Møre og Romsdal fylke sitt forslag til vedtak.

Møre og Romsdal fylke sitt forslag til budsjett for MRR 2017 og økonomiplan for 2017 – 2020 ble vedtatt mot 3 stemmer (Aure, Surnadal og Halså).

Sak 6/2017: Honorar til styret for 2016

Det ble fattet følgende enstemmige vedtak i saken:

Styrets brev til representantskapet om honorar til styret for 2016 oversendes til valgkomiteen for saksbehandling og innstilling til representantskapet. I tillegg må styret få dekket sine reiseutgifter i henhold til Statens reiseregulativ.

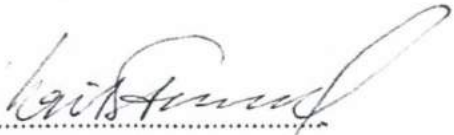
Sak 7/2017: Orientering om driften v/styrets leder

Det ble gitt en presentasjon av det arbeidet med å etablere det nye selskapet ved styrets leder og konstituert daglig leder. Presentasjonen blir oversendt møtedeltakerne.

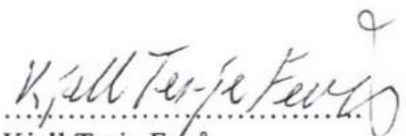
Leder i representantskapet Egil Strand avsluttet møtet.

Vi bekrefter med våre underskrifter at møtebokens blader er ført i samsvar med det som ble bestemt på møtet.

Kristiansund N, 14.1.2017

.....
Egil Strand

.....
Ingunn Golmen

.....
Kjell Terje Fevåg

08 01/17

08 01/17

NKRFs REVISJONSKOMITÉ

Til NKRFs medlemmer

Oslo, den 15.11.16

INFORMASJONSSKRIV 7/2016 – REVISORS VURDERINGER AV VESENTLIGHET MED VEKT PÅ PLANLEGGINGSFASEN VED REVISJON AV REGNSKAPER I KOMMUNAL SEKTOR

0. Innledning

Vesentlighetsgrensen påvirker hvor mye arbeid revisor skal utføre for å avgi en revisjonsberetning. Revisjonskomiteen har erfart at det eksisterer ulik praksis når det gjelder å fastsette vesentlighetsgrenser i planleggingsfasen ved revisjon av regnskaper i kommuner og fylkeskommuner.

Det har også vært stilt spørsmål ved om det er forskjell på hvilke vurderinger som skal gjøres ved revisjon av offentlig kontra privat sektor. Oppgaven ved finansiell revisjon er i utgangspunktet den samme; bekrefte hvorvidt regnskapet er avlagt uten vesentlige feil. Offentlig sektors natur med bevilgningsregnskapet og det faktum at det er offentlige midler som forvaltes, kan bidra til at forventningene fra brukerne kan være høyere og gi områder med særlige vesentlighetsgrenser.

Dette infoskrivet drøfter revisors vurderinger og bruk av vesentlighetsgrenser ved planlegging av revisjon av regnskaper i kommunal sektor. I informasjonsskrivet fokuseres det særlig på følgende spørsmål:

- Er det særskilte nøkkeltall som må vurderes ved fastsettelse av vesentlighetsgrenser ved revisjon i kommunal sektor?
- Er det særskilte områder som må vurderes ved fastsettelse av vesentlighetsgrenser ved revisjon i kommunal sektor?

Revisjonskomiteen arbeider med å konkretisere innholdet i god kommunal revisjonsskikk. I komiteens overordnede notat om bakgrunn og forutsetninger for god kommunal revisjonsskikk for regnskapsrevisjon er vesentlighetsvurderinger trukket fram som et av områdene som bør konkretiseres. Dette infoskrivet er resultatet av diskusjoner i revisjonskomiteen og gir et bidrag til forståelsen av god kommunal revisjonsskikk på området. Innholdet i informasjonsskrivet vil påvirkes over tid på bakgrunn av diskusjon i fagmiljøet.

1. Revisors oppgaver og plikter etter lov og forskrift

Regnskapsrevisjon i kommunal sektor skal skje i henhold til kommuneloven og god kommunal revisjonsskikk, jf. kommuneloven § 78. Nærmere om hva som ligger i god kommunal revisjonsskikk knyttet til vesentlighet vil følge av revisjonsstandardene:

- ISA 320 «Vesentlighet ved planlegging og gjennomføring av en revisjon»
- ISSAI 1320 «Vesentlighet ved planlegging og gjennomføring av en revisjon»¹
- ISA 450 «Vurdering av feilinformasjon identifisert under revisjonen»
- ISSAI 1450 «Vurdering av feilinformasjon identifisert under revisjonen»

2. Regnskapsrevisors oppgaver og plikter etter revisjonsstandardene

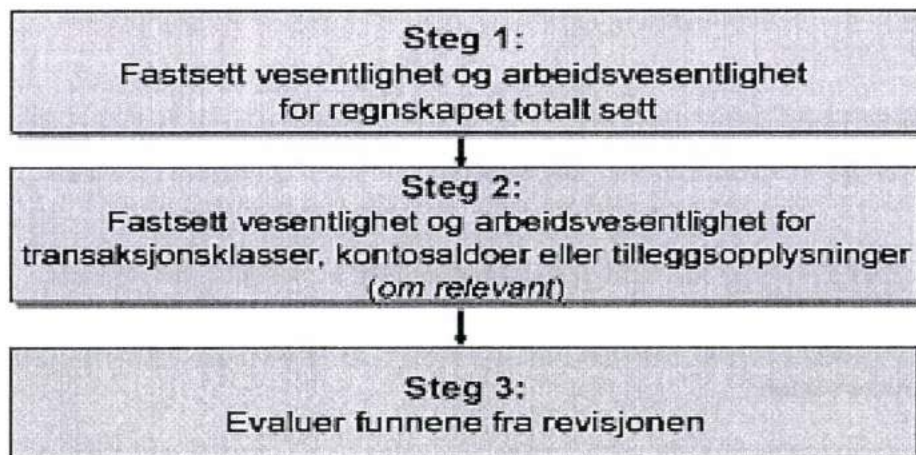
2.1 Generelt om revisors oppgaver og plikter etter ISA 320 og 450

Vesentlighetsbegrepet anvendes av revisor ved:

- Planlegging og utføring av revisjonen
- Evaluering av virkningen av identifisert feilinformasjon for revisjonen og virkningen av eventuell ikke-korrigert feilinformasjon på regnskapet
- Utarbeidelse av en konklusjon i revisjonsberetningen

I planleggingen må revisor gjøre en skjønnsmessig vurdering av hva som anses som vesentlig feilinformasjon i regnskapet det skal avlegges beretning for.

Dette er illustrert i figuren under:

Vi vil i dette skrive konsentrere oss om det første steget i figuren.

¹ International Standards of Supreme Audit Institutions (ISSAI) utgis av den internasjonale sammenslutningen av riksrevisjoner, INTOSAI. ISSAI-ene for regnskapsrevisjon består av ISA-ene med særskilt veiledning for anvendelse i offentlig sektor – «practice notes». ISSAI-ene kan lastes ned fra www.issai.org.

Revisor skal i planleggingsfasen fastsette:

1. Total vesentlighet
2. Arbeidsvesentlighet
3. Grense for ubetydelige feil

Nivået på arbeidsvesentlighet og grense for ubetydelige feil er et resultat av total vesentlighet. Utgangspunktet er hvor stor feil knyttet til opplysningen/påstanden revisor er villig til å akseptere, og likevel konkludere med at opplysningen/påstanden ikke inneholder vesentlige feil. I fastsettelsen av hva som er tolererbare feil i regnskapet, tar revisor forutsetninger om brukernes adferd på bakgrunn av regnskapet. Vesentlig informasjon er informasjon som enkeltvis eller samlet rimelig kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som treffes av brukerne på grunnlag av regnskapet dersom den er/ikke er tilstede. Ved utarbeidelsen av en revisjonsplan, skal revisor bestemme en vesentlighet for regnskapet totalt sett - total vesentlighet.

Arbeidsvesentlighet er et verktøy for operasjonalisering av vesentlighetsgrensen, og benyttes på regnskapslinjenivå. Arbeidsvesentlighet tar høyde for at mange mindre feil aggregert kan bli vesentlige.

Ved avslutningen av revisjonen skal revisor liste opp de feil som er identifisert for kommunen (revidert enhet). Grense for ubetydelige feil benyttes for å angi en nedre grense for hvilke feil vi inkluderer i oppsummeringen. Grense for ubetydelige feil benyttes på bilagsnivå.

Revisjonsstandardene er prinsippbaserte og gir ikke konkrete anvisninger i beregning av vesentlighetsgrenser.

Vesentlighet i revisjonssammenheng defineres i ISA 320: *«Feilinformasjon, herunder utelatelser, er å anse som vesentlig dersom de, enkeltvis eller samlet, rimelig kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som treffes av brukerne på grunn av regnskapet».*

2.2 Særskilte hensyn knyttet til offentlig sektor i ISA 320 og 450

ISA 320 «Vesentlighet ved planlegging og gjennomføring av en revisjon» har to punkter om særlige hensyn knyttet til enheter i offentlig sektor, A2 og A9.

Særlige hensyn knyttet til enheter i offentlig sektor (Jf. punkt 10)

A2. Når det gjelder en enhet i offentlig sektor, er det ofte lovgivere og regulerende myndigheter som er de primære brukerne av regnskapet. Videre kan regnskapet bli brukt til å fatte andre beslutninger enn økonomiske beslutninger. Fastsettelsen av vesentlighet for regnskapet totalt sett (og, dersom det er relevant, vesentlighetsgrensen eller -grensene for bestemte transaksjonsklasser, kontosaldoer eller tilleggsopplysninger) ved revisjon av regnskapet til en enhet i offentlig sektor påvirkes derfor av lov, forskrift eller andre pålegg, og av behovet for finansiell informasjon som lovgivere og allmennheten har i forhold til handlingsplaner og tiltak i offentlig sektor.

Punktet i standarden trekker frem at regnskapet i større grad kan bli benyttet til å fastsette andre beslutninger enn økonomiske – det kan bety at det er andre forhold som er relevante å informere om enn utelukkende de som kan gi vesentlig økonomisk feilinformasjon. I

rammeverket utarbeidet av GKRS² punkt 3.3 angis kommunestyret/ fylkestinget som kommuneregnskapets primære brukere. I dette ligger også begrepet «kommunen selv» som benyttes i lovforarbeider til kommuneloven. Rammeverket drøfter ulike hensyn, karakteristika og konsekvenser ved at politikere er regnskapets primærbrukere. Et av disse er det faktum at politikere i et kommunestyre skal speile innbyggerne. Man kan dermed ikke nødvendigvis forvente at dette er personer som har rimelig kunnskap om forretningsmessige aktiviteter og vilje til å studere regnskapsinformasjonen med rimelig grundighet, slik regnskaps- og revisjonsstandarder i privat sektor legger til grunn.

Særlige hensyn knyttet til enheter i offentlig sektor

A9. Ved revisjon av en enhet i offentlig sektor kan samlede kostnader eller nettokostnader/-utbetalinger (kostnader minus inntekter, eller utbetalinger minus innbetalinger) være mer hensiktsmessige referanseverdier for programaktiviteter. Når en enhet i offentlig sektor har offentlige eiendeler til forvaring, kan eiendeler være en hensiktsmessig referanseverdi.

Punktet trekker frem to punkter av særlig interesse for kommunal sektor; at andre referanseverdier kan være mer relevante i kommunal sektor enn det som tradisjonelt benyttes i privat sektor og begrepet programaktiviteter. Dette kan være et uttrykk for at enkelte av aktivitetene innenfor kommunal sektor kan være av særskilt interesse f.eks. for politikerne, og det kan da være relevant med egne vesentlighetsgrenser for disse aktivitetene/områdene. Ordbruken gir også uttrykk for at det kan være annet enn de rent kvantitative størrelsene som er av interesse ved bedømming av regnskapet.

Revisjonens mål er å vurdere identifisert feilinformasjon for revisjonen og virkningene av eventuell ikke-korrigert feilinformasjon på regnskapet. ISA 450 «Vurdering av feilinformasjon identifisert under revisjonen» gir retningslinjer for denne vurderingen.

Revisor kan angi øvre grense for når feilinformasjon vil bli ansett som klart ubetydelig og ikke nødvendigvis må akkumuleres, fordi revisor forventer at akkumuleringen av slike beløp åpenbart ikke vil ha vesentlig innvirkning på regnskapet, jf. ISA 450 punkt A2.

Ved revisjon i offentlig sektor kan vurderingen av hvorvidt feilinformasjonen er vesentlig også påvirkes av revisors oppgaver og plikter etablert gjennom lov, forskrift eller andre pålegg til å rapportere spesifikke forhold, hendelser for eksempel misligheter jf. punkt A9. Videre kan forhold som allmennhetens interesse, ansvarlighet, redelighet og sikring av et effektivt lovmessig tilsyn påvirke vurderingen av hvorvidt en post er vesentlig i kraft av sin natur jf. punkt A10.

Komiteen har drøftet dette nærmere under kapitel 4 nedenfor.

2.3 Særskilte hensyn knyttet til offentlig sektor etter ISSAI 1320 og 1450³

ISSAI'ene er i utgangspunktet utarbeidet for riksrevisjonen eller revisjon av stat. Mange av de formål og hensyn som gjelder i offentlig sektor generelt vil også gjelde i kommunal sektor, jf. blant annet NOU 4:2016 punkt 26.1. Det fremkommer i ISA 200 punkt A57 at disse

² «Kommuneregnskapet – Rammeverk og grunnleggende prinsipper»

³ Sitatene fra ISSAI-ene er hentet fra en oversettelse foretatt av Riksrevisjonen.

standardene kan gi støtte for andre vurderinger ved revisjon i offentlig sektor. Komiteen vil ta med seg disse forholdene så langt det passer i drøftelsen i kapitel 4 under.

ISSAI 1320 kommer inn på flere forhold som er relevant for offentlig sektor når vesentlighet skal fastsettes, noen av disse gjengis under (komiteens kursiv):

- P5. Ved fastsettelse av vesentlighet for planleggingsformål i offentlig sektor er både *kvantitative og kvalitative forhold* samt postenes art av betydning. Sammenhengen forholdet opptrer i, kan også være av betydning. Videre kan postenes eller postgruppens *art og karakteristiske trekk* gjøre dem vesentlige.
- P7. ... Følgelig er vesentlighet ofte et resultat av både kvantitative og kvalitative faktorer, og *vesentlighetsgrensene for bestemte transaksjonsklasser, kontosaldoer og opplysninger kan derfor ofte være satt til et lavt nivå.*
- P10. Punktet gir eksempler på kvalitative aspekter som kan være relevant å ta hensyn til, som:
- sammenhengen forholdet opptrer i, for eksempel om forholdet også er underlagt krav om overholdelse av pålegg fra myndigheter, lover eller forskrifter, eller om merforbruk av offentlige midler er forbudt ved lov eller forskrift, uavhengig av beløpene som er involvert,
  - de ulike interessentenes behov og måten de bruker regnskapet på,
  - typen transaksjoner som anses som sensitive for brukerne av regnskapet,
  - offentlighetens forventninger og interesse, herunder hvordan det aktuelle forholdet vektlegges av relevante komiteer hos lovgiver, for eksempel en finanskomité, og nødvendigheten av bestemte opplysninger,
  - behovet for lovmessig tilsyn og regulering på et bestemt område, og
  - behovet for åpenhet og innsyn, for eksempel om det finnes særskilte opplysningskrav i forbindelse med misligheter eller andre tap.

I tillegg utdyper ISSAI 1320 ytterligere A-punktene i ISA 320 som gjelder offentlig sektor som nevnt under punkt 2.2 i dette skrevet. Dette gjelder særlig i:

P6 hvor det gjøres ytterligere vurderinger og utdyping av forhold rundt primære brukerne av regnskaper til enheter i offentlig sektor, og at regnskapet kan bli brukt til å fatte andre beslutninger enn økonomiske beslutninger.

P9. hvor forhold rundt referanseverdi utdypes, og utgangspunkt basert på prosentandelen av transaksjoner eller pengebeløp som er kontrollert nevnes som mulighet for å fastsette vesentlighet for vurdering av kontrollavvik. I P 11 gis det eksempler på andre utgangspunkt for beregning av referanseverdier, som antall brukere som berøres, forholdstall ut fra prosentvis bidrag fra det offentlige til brukeres inntekt etc.

ISSAI 1450 tar opp enkelte forhold som er relevant for offentlig sektor når feilinformasjon identifisert under revisjonen skal vurderes. P6 fastslår blant annet at det kan være snakk og andre typer ikke-korrigert feilinformasjon enn beløpsmessige som skal kommuniseres med den som har overordnet ansvar for styring og kontroll. Kommunikasjonen kan blant annet omfatte manglende overholdelse av tildelt myndighet og mangler i kontroll.

Det fremkommer også i P7 at det kan være andre grenser for hvilke forhold det skal kommuniseres om; at det for eksempel kan være forventet at revisor kommuniserer om all feilinformasjon, også feilinformasjon som er korrigert av enheten.

3. Utvikling av praksis for fastsettelse av vesentlighetsgrenser

I revisjonsbransjen har det over tid utviklet seg en standard beregningsmåte både med hensyn på hva som er nøkkelstørrelser for beregningene og også på hvilket nivå bransjen tradisjonelt har ligget ved fastsettelse av intervall for vesentlighetsgrenser. I revisjonsmetodikken Descartes ligger blant annet disse tommelfingerreglene:

Nøkkelstørrelse	Lav	Høy
Driftsinntekter	0,50 %	1,00 %
Bruttofortjeneste	1,50 %	3,00 %
Årsoverskudd	5,00 %	10,00 %
Sum eiendeler	0,50 %	1,00 %
Egenkapital	5,00 %	10,00 %

På revisorstudiet og andre studieretninger innenfor faget ligger det ytterligere andre referanserammer. Fra fagboken Auditing & Assurance Services, av: Eilifsen, Messier JR, Glover & Prawitt er følgende referanserammer gjengitt:

Nøkkelstørrelse	Lav	Høy
Driftsinntekter	0,50 %	5,00 %
Årsoverskudd før skatt	3,00 %	10,00 %
Sum eiendeler	0,25 %	2,00 %
Egenkapital	3,00 %	5,00 %

De ovennevnte størrelser er som nevnt utviklet basert på regnskap i privat sektor i hhv Norge og USA.

Praksis i kommunal sektor har over tid avleiret seg gjennom NKRFs revisjonsmetodikk, RPD-en, som stiller opp følgende referanseverdier i forbindelse med vesentlighetsberegningen:

	Lav	Høy
Lønnsutgifter	1,00 %	2,00 %
Driftsinntekt	0,50 %	1,00 %
Sum OM	4,00 %	8,00 %
Sum KG	4,00 %	8,00 %

Lønnsutgifter er en vesentlig utgift i det kommunale regnskapet, men med økende grad av konkurranseutsetting av tjenester kan imidlertid sum driftsutgifter være vel så relevant som referanseverdi. Dette kommer vi nærmere tilbake til under punkt 4.2, der komiteen vurderer ulike sider av vesentlighetsberegning for kommunale sektor. I offentlig sektor i Danmark har det utviklet seg en praksis innenfor revisjon av kommuner der nøkkelstørrelsene beregnes med utgangspunkt i 1-2 % av balansesum, samlede inntekter og egenkapital.

Som vi ser av omtalen over gir de ulike grensene svært ulike intervaller for beregning av vesentlighet. RPD-en benytter andre forholdstall for fastsettelse av vesentlighetsgrenser enn revisjonsbransjen for øvrig. Beregning av vesentlighetsgrenser etter RPD-en er gjennomgående lavere.

4. Nærmere om regnskapsrevisors oppgaver og plikter i kommunal sektor – komiteens vurdering

Grenser for vesentlighet for regnskapet som helhet og for regnskapsopplysningene, har stor betydning for revisjonen. Det er få andre områder hvor revisor i så stor grad er henvist til skjønnsutøvelse. ISA 200 punkt A25 understreker at profesjonelt skjønn er særlig nødvendig når det fattes beslutninger i forbindelse med vesentlighet og revisjonsrisiko.

I dette kapitlet gir revisjonskomiteen sine vurderinger av revisors oppgaver og plikter knyttet til fastsettelse av vesentlighetsgrenser ved planlegging av regnskapsrevisjon i kommunal sektor. Revisjonskomiteen har i sine vurderinger tatt utgangspunkt i lærebøker, praksis fra private revisjonsselskaper og RPD-en.

4.1 Brukere

Foreningen for god kommunal regnskapsskikk (GKRS) har trukket frem følgende potensielle brukergrupper av kommuneregnskapet⁴: Innbyggere, långivere, gebyrbetalere, politikere, administrasjon, kommune ansatte og statlige myndigheter. Brukergruppen er til dels lite ensartet. Innbyggerne, som bl.a. også betaler gebyr, kan gjennom valg påvirke hvilke politikere som blir valgt inn i kommunestyret. Administrasjonen gir innspill til budsjettet og avlegger regnskapet. Kommunestyret vedtar regnskapet som administrasjonen avlegger og bevilger midler. GKRS anser kommunestyret til å være den primære brukergruppen av det kommunale årsregnskapet. Revisjonskomiteen følger denne vurderingen.

Kommunestyret skal ivareta sine velgere som blant annet er gebyrbetalere og også brukere av ulike tjenester i kommunen. Kommunestyret har et bredt spekter av interessegrupper som skal ivaretas når det fattes økonomiske beslutninger, herunder bevilges midler på grunnlag av blant annet regnskapet. Det tilsier at det også kan være andre hensyn enn økonomiske som vurderes ved fastsettelse av vesentlighetsgrenser i kommunal sektor. Slike hensyn kan ivaretas i risikovurderingene eller ved vurdering av vesentlighetsgrenser. I kommunal sektor gjennomføres det forvaltningsrevisjon i tillegg til regnskapsrevisjon. Revisjonskomiteen mener dette kan påvirke revisors skjønn ved fastsettelsen av vesentlighetsgrenser.

---

⁴ «Kommuneregnskapet – Rammeverk og grunnleggende prinsipper», kapitel 3.3

4.2 Referanseverdier

ISA 320 setter krav til at revisor i planleggingen skal fastsette vesentlighet for regnskapet totalt sett.

Grunnlag for referanseverdi

I kommunal sektor bevilger kommunestyret midler for årets drift som kommer til uttrykk i budsjettet. Budsjettet er i kommunal sektor en del av regnskapsdokumentet og en bindende plan for kommunes midler og anvendelsen av disse. Revisjon av kommunens årsregnskap inneholder oppgaver knyttet til budsjettet jf. forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner mv. § 3. Budsjettet vil i mange tilfeller gi bedre informasjonsgrunnlag for fastsettelse av vesentlighetsgrenser for revisjon av årets regnskap enn fjorårets regnskap. Revisjonskomiteen mener derfor at kommunens revisor bør vurdere å bruke budsjettet som grunnlag for fastsettelse av vesentlighetsgrenser.

Kommunens budsjett og regnskap består både av en drifts- og en investeringsdel. Investeringsdelen i kommunens budsjett og regnskap kan variere betydelig fra år til år. Det har vært spørsmål om investeringsregnskapet skal hensyntas ved beregning av vesentlighetsgrenser. Kommunens investeringsregnskap påvirker driftsregnskapet blant annet ved posteringene av avskrivninger. I tillegg vil kommunenes investeringer bli aktivert i balansen. Revisjonskomiteen mener at det bør være driftsbudsjettet som brukes som grunnlag for fastsettelse av grenser for vesentlighet, samt balanseverdier fra fjorårets regnskap.

Aktuelle referanseverdier

RPD-en bruker blant annet lønnsutgifter og driftsinntekter som referanseverdier. I revisjon av privat sektor beregnes vesentlighet blant annet på grunnlag av driftsinntekter, bruttofortjeneste og årsoverskudd. I følge ISA 320, punkt A9 kan samlede kostnader eller nettokostnader/utbetalinger være mer hensiktsmessige referanser for programaktiviteter. Kommunestyret bevilger midler til kommunens ulike aktiviteter. Lønnskostnadene er bare en del av disse kostnadene. Revisjonskomiteen mener derfor at sum driftsutgifter eller driftsinntekter bør være en referanseverdi ved beregning av vesentlighet.

I RPD-en er sum omløpsmidler og sum kortsiktig gjeld brukt som noen av flere referanseverdier. I revisjon av privat sektor beregnes vesentlighet blant annet på grunnlag av sum eiendeler og egenkapitalen. I følge ISA 320, punkt A9 kan eiendeler være en hensiktsmessig referanseverdi når en enhet i offentlig sektor har offentlige eiendeler til forvaring. Kommunene har behov for betydelig infrastruktur i form av bygninger og anlegg for å utføre sine aktiviteter. Revisjonskomiteen mener derfor at sum eiendeler bør være en referanseverdi for beregning av vesentlighet. Revisor må, ved bruk av sitt skjønn og kunnskap om kommunen, vurdere hvordan denne referanseverdien vil påvirke fastsettelsen av total vesentlighet.

I kommunal sektor består egenkapitalen av bundne og ubundne fond. Bundne fond er midler som bare kan benyttes til et gitt formål, og vil normalt underlegges egne revisjonshandlinger.. Ubundne fond, dvs. disposisjonsfond og ubundne investeringsfond korrigert for mer-/mindreforbruk og udekket/udisponert, disponeres av kommunestyret og kan gi et uttrykk for kommunens soliditet. Revisjonskomiteen mener derfor at ubundne fond bør være en referanseverdi som kan påvirke revisors skjønn om hvor i intervallet vesentlighetsgrensen legges.

Revisjonskomiteen mener vesentlighet bør beregnes på grunnlag av referanseverdiene sum budsjetterte driftsutgifter/driftsinntekter, sum eiendeler og ubundne fond. Sum eiendeler i regnskapet vil kunne variere sterkt mellom kommuner avhengig av hvordan infrastruktur og tjenesteproduksjon er organisert, f.eks. i egenregi, i kommunalt foretak, interkommunalt samarbeid/IKS eller om infrastruktur blir innleid/ tjenester kjøpt fra andre. Den økonomiske stillingen til kommunene er sterkt varierende og dermed også kommunens ubundne fond. Etter komiteens vurdering bør vesentlighet beregnes på bakgrunn av den referanseverdien som gir best uttrykk for den økonomiske aktiviteten i kommunen. Sum driftsutgifter gjenspeiler kommunens aktivitet og tjenesteproduksjon og er en stabil referanseverdi i forhold til svingninger i bl.a. investeringsnivå og økonomisk situasjon. Revisjonskomiteen mener derfor at sum budsjetterte driftsutgifter normalt bør vektlegges mest ved beregning av vesentlighet. Referanseverdiene eiendeler og ubundne fond vil være faktorer som kan påvirke revisors skjønn om hva total vesentlighet fastsettes til.

4.3 Beregningsnivå for vesentlighet

Fastsettelse av vesentlighet - oversikt:

	Intervall fra	Intervall til
Total vesentlighet		
- Sum driftskostnader	0,50 %	1,00 %
- Sum eiendeler	0,50 %	1,00 %
- Ubundne fond	5,00 %	10,00 %
Arbeidsvesentlighet	50 % av total vesentlighet	75 % av total vesentlighet
Grense for ubetydelige feil	1 % av total vesentlighet	5 % av total vesentlighet

Total vesentlighet

Ved fastsettelse av total vesentlighet skal revisor ta hensyn til både kvantitative og kvalitative forhold. ISA 320, punkt A2 påpeker at regnskapet i offentlig sektor kan bli brukt til å fatte andre beslutninger enn økonomiske. I kommunal sektor kan regnskapet blant annet bli brukt ved fastsettelse av gebyr for innbyggerne for tjenester som er regulert til selvkost. Videre vil fastsettelsen av total vesentlighet ved revisjon av kommuner påvirkes av lov, forskrift eller andre pålegg og av behovet for finansiell informasjon som kommunestyret og allmennheten vil ha.

Revisor bør derfor i tillegg til kvantitative beregninger gjennomføre kvalitative vurderinger ved fastsettelse av og revurdering av vesentlighet.

Det fremkommer i NOU 2016:4 punkt 26.1, at det er forventet at revisor gjør sine risiko- og vesentlighetsvurderinger i lys av formålet med og rammeverket for kommunal virksomhet. Det fremkommer videre at vesentlighetsvurderingene ved revisjon av kommuner enkelte ganger vil måtte være annerledes enn vesentlighetsvurderingene ved revisjon av statlig eller privat virksomhet. I samme NOU fremkommer det også at finansiell revisjon i utgangspunktet tilsvarer finansiell revisjon i privat sektor, men at man på enkelte områder har ønsket noe mer av revisor. Dette fremkommer i lovforslaget som kontroller av bevilgningskontroll og forenklet etterlevelserevisjon med økonomiforvaltningen på enkelte områder.

Det er revisors skjønn og kunnskap om kommunen som vil avgjøre hvor vesentlighetsgrensen settes. Det er varierende i hvor stor grad man i revisjon benytter særskilte vesentlighetsgrenser på enkelte områder. Det kan imidlertid være flere særskilte områder som revisor ved sitt skjønn mener er riktig ta hensyn til ved revisjon av en kommune. Dersom det ikke settes særskilte vesentlighetsgrenser for disse områdene vil det være revisors risikovurderinger og påfølgende revisjonshandlinger som sikrer tilstrekkelig revisjon av området.

Arbeidsvesentlighet

I følge ISA 320 skal revisor fastsette arbeidsvesentlighet. RPD-en setter, i likhet med privat sektor, arbeidsvesentligheten til 50-75 % av total vesentlighet. Revisjonskomiteen anser dette som et fornuftig nivå også i fortsettelsen.

Grense for ubetydelig feil

Revisor kan i tillegg fastsette grense for ubetydelige feil. Grense for ubetydelige feil settes vanligvis til 3-10 % av total vesentlighet ved revisjon av privat sektor. RPD-en gir føringer på 0,5 % - 5 % av arbeidsvesentligheten.

Det kan ha vært naturlige grunner til å velge arbeidsvesentlighet som grunnlag for grense for ubetydelig feil i sin tid, blant annet at lønnsutgifter var utgangspunkt for vesentlighetsgrensen. Med den endringen revisjonskomiteen nå gjør, med skifte til driftsutgifter/inntekter som grunnlag for vesentlighetsgrensen, kan ikke revisjonskomiteen se at det er forhold i offentlig sektor som medfører at grense for ubetydelige feil skal beregnes på grunnlag av arbeidsvesentlighet. Revisjonskomiteen mener derfor at grense for ubetydelige feil bør beregnes på grunnlag av total vesentlighet.

Forholdet til allmennheten og det faktum at kommunen forvalter offentlige midler er forhold, som etter komiteens vurdering, trekker i retning lavere grense for ubetydelige feil ved revisjon av kommuner. Det vises også til ISSAI 1450 hvor det også argumenteres for/åpnes for at alle avdekkede feil i enkelte tilfelles bør vurderes rapportert. Dette er momenter som etter komiteens oppfatning må ligge til revisors skjønn. Revisjonskomiteen mener grense for ubetydelige feil normalt bør settes i intervallet 1 til 5 % av total vesentlighet.

Profesjonelt skjønn

Revisors fastsettelse av vesentlighet er gjenstand for profesjonelt skjønn og påvirkes av revisors oppfatning av hvilke behov for finansiell informasjon brukerne av regnskapet har og erfaringer med oppdraget. Vurdering av hvor i intervallet man skal legge seg vil blant annet kunne påvirkes av:

- Kommunens økonomiske stilling
- Likviditetsproblemer
- ROBEK
- Investeringsplaner
- Organisering/omorganisering
- Eventuelt ekstraordinære forhold
- Politiske satsingsområder

Revurdering av vesentlighet

Den fastsatte vesentlighetsgrensen skal revurderes underveis i oppdraget dersom revisor under revisjonen blir oppmerksom på informasjon som ville ha medført at revisor hadde fastsatt et annet vesentlighetsbeløp (eller flere beløp) innledningsvis.

4.4 Særskilt vesentlighet

I offentlig sektor kan regnskapet bli brukt til å fatte andre beslutninger enn økonomiske. Forhold som allmennhetens interesse, ansvarlighet, redelighet og sikring av effektivt lovmessig tilsyn kan tilsa at en post er vesentlig i kraft av sin natur selv om den beløpsmessig ikke er vesentlig.

Det kan være faktorer som kan indikere at det er en eller flere bestemte transaksjonsklasser, kontosaldoer eller tilleggsopplysninger, der feilbeløp som er lavere enn vesentlighet for regnskapet totalt sett rimelig kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som treffes av brukerne på grunnlag av regnskapet. Dette kan blant annet omfatte følgende:

- Hvorvidt lov, forskrift eller det gjeldende rammeverket for finansiell rapportering påvirker brukernes forventninger vedrørende måling eller tilleggsopplysning av bestemte poster
- De viktigste tilleggsopplysningene i forhold til kommunens virksomhet
- Hvorvidt det er rettet oppmerksomhet mot et bestemt aspekt ved kommunens virksomhet som det er opplyst om for seg i regnskapet. (ISA 320 A10)

Nedenfor beskrives enkelte områder ved offentlig sektor hvor det kan være aktuelt for revisor å vurdere særskilt vesentlighet (listen er ikke uttømmende):

- **Selvkost og brukerbetaling.** Feil på selvkostområdet kan for eksempel ha betydning for hva den enkelte innbygger betaler i gebyr. Det må antas at slike feil er noe allmennheten er interessert i også for relativt lave beløp pr innbygger, og at dette vil være et område hvor revisor er særskilt aktsom.
- **Bevilgningskontroll.** I kommunal sektor jf. § 5 i revisjonsforskriften, skal revisor bl.a. uttale seg «om de disposisjoner som ligger til grunn for regnskapet er i samsvar med budsjettvedtak, og om beløpene i den revisjonspliktiges årsregnskap stemmer med regulert budsjett.». Budsjettet er en del av regnskapsdokumentet jf. kommuneloven kapittel 8. I en kommune kan 10 % avvik mellom budsjett og regnskap på den enkelte linje i regnskapsskjemaene, dvs. det detaljeringsnivå årsbudsjettet er vedtatt på, være et utgangspunkt for fastsettelse av vesentlighetsgrense for vurdering og rapportering av budsjettavvik. I tillegg til avvik i prosent, bør det vurderes å sette beløpsgrenser. Det er i Infoskriv 2/2013 drøftet vesentlighetsgrenser for avvik mellom regnskap og budsjett.
- **Skatter og avgifter.** Ved kontroll av den informasjon som omfattes av særattestasjonene i forbindelse med skatter og avgifter må revisor anvende andre og mer omfattende kontrollhandlinger enn vesentlighetsgrensen for revisjon av årsregnskapet nødvendigvis skulle tilsa. Dette skyldes at områder som er særlig relevante for skatter og avgifter, ikke kan utelates kontrollert selv om de er uvesentlige for årsregnskapet totalt sett. Det er imidlertid ikke krav om at revisor kvantifiserer lavere vesentlighetsgrense på dette området, jf. SA 3801 punkt 18.
- **Misligheter.** Av revisjonsforskriften § 3 siste ledd fremgår det: "Konstateres det misligheter ved revisjon, eller på annen måte, skal revisor straks sende foreløpig innberetning til kontrollutvalget" jf. også revisjonsforskriftens § 4. I vurderingen av

eventuelle misligheter vil en i praksis operere med en tilnærmet nulltoleransegrense. Et viktig element i vurderingen, er særlige hensyn knyttet til offentlig sektor og forvaltning av offentlige midler. Det vises til komiteens informasjonsskriv nr. 3/2014 – Revisors oppgaver knyttet til misligheter ved revisjon av regnskaper i kommunal sektor.

4.5 Kommunikasjon av vesentlighet med kontrollutvalget

Komiteen mener det kan være viktig for forståelsen av revisors arbeid med revisjon av kommune- regnskapet, at vesentlighetskonseptet knyttet til vesentlighetsvurderinger kommuniseres med kontrollutvalget. Det har også vært diskusjoner om i hvilken grad vesentlighetsgrensene skal eller bør kommuniseres med kontrollutvalget. Revisjonskomiteen mener dette bør vurderes av den enkelte revisor.

ISA 260 Kommunikasjon med dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll drøfter ikke kommunikasjon av vesentlighetsgrenser, men angir i punkt A13 at revisors bruk av vesentlighetskonseptet i revisjonsmessig sammenheng, kan være et forhold som kommunikasjonen kan omfatte.

4.6 Rapportering og kommunikasjon av feil

ISA 450 angir hva og når revisor skal kommunisere feil med ledelsen og de som har overordnet ansvar for styring og kontroll. Grensen for ubetydelige feil angir nedre grense for hva som listes som feil i kommunikasjonen med ledelsen. Komiteen har foreslått at intervallet for ubetydelige feil settes noe smalere og lavere ved revisjon i kommunal sektor enn ved revisjon i privat sektor. Dette er med bakgrunn i en antakelse om at det er mindre aksept for kjente feil ved forvaltning av det offentliges midler samt en antakelse om at det av ulike grunner, er en noe lavere toleranseterskel også fra politisk hold for feil i regnskapet.

ISSAI 1450 angir som tidligere nevnt, andre forhold som kan ha innvirkning på hva som rapporteres av feil ved revisjon av offentlig sektor. Komiteen mener dette har tilsvarende relevans for kommunal sektor. Blant annet kan andre typer feil enn beløpsmessige være viktige å kommunisere, og det kan sågar på noen områder være relevant å rapportere alle typer feil, også de som er korrigert av kommunen. Etter komiteens vurdering er det viktig at revisor avklarer med sin oppdragsgiver herunder administrasjonen på hvilket nivå man ønsker og forventer rapportering og kommunikasjon.

5. Avslutning

Revisjonskomiteens forståelse av revisors vesentlighetsvurderinger ved planlegging og gjennomføring av regnskapsrevisjon i kommunal sektor, oppsummeres her:

Er det særskilte nøkkeltall/områder som må vurderes ved fastsettelse av vesentlighetsgrenser ved revisjon i kommunal sektor?

Komiteen har vurdert ulike nøkkeltall/referanseverdier og anbefaler at sum budsjetterte driftskostnader, eiendeler og ubundne fond er de størrelser som benyttes som referanseverdier ved beregning av vesentlighetsgrenser ved revisjon av kommuner.

Som det fremgår av drøftingene i skrivet er det også komiteens vurdering at grensen for ubetydelig feil settes noe lavere i kommunal sektor enn i privat sektor.

Er det særskilte områder som må vurderes ved fastsettelse av vesentlighetsgrenser ved revisjon i kommunal sektor?

Komiteen mener at offentlig sektors særpreg medfører at det på enkelte områder kan være naturlig å vurdere særskilte vesentlighetsgrenser, jf. drøftinger i skrivets punkt 4.4. Eksempler på særskilte områder kan være selvkost og brukerbetaling, bevilgningskontroll, skatter og avgifter og misligheter, men det kan også være andre områder, jf. f.eks. omtalen av profesjonelt skjønn under punkt 4.3. Det er tett sammenheng mellom vesentlighet og risiko og et alternativ til særskilte vesentlighetsgrenser på egne områder kan være særskilt aktsomhet som viser seg i revisjonshandlinger på slike områder. Drøftelsene i NOU 2016:4 Ny kommunelov kapittel 24 er også relevante for dette spørsmålet. Komiteen vil avvente behandlingen av NOU-en, og med utgangspunktet i de endelige lovendringer komme med ytterligere anvisninger for god kommunal revisjonsskikk på disse områder.

Med hilsen
NKRFs revisjonskomité

Unn H. Aarvold
leder

08 02/17

08 02/17

NKRFs FORVALTNINGSREVISJONSKOMITÉ

Til
NKRFs medlemmer

Oslo, 08.12.2016

INFORMASJONSSKRIV 1/2016 – VALGT REVISORS ANSVAR FOR REVISJONSOPPGAVER UTFØRT AV ANDRE

Innledning

Forvaltningsrevisjonskomiteen har mottatt spørsmål fra kvalitetskontrollkomiteen vedrørende valgt revisors ansvar for at RSK 001 *Standard for forvaltningsrevisjon* følges ved gjennomføring av forvaltningsrevisjon i de tilfeller hvor hele eller deler av oppgavene er utført av en ekstern utfører som er engasjert av kommunens valgte revisor.

Forvaltningsrevisjonskomiteens tolkning

Innledningsvis gjør vi oppmerksom på at når vi i det følgende bruker begrepene kommune og kommunestyre så innbefatter det også fylkeskommune og fylkesting.

Følgende premisser ligger til grunn for forvaltningsrevisjonskomiteens tolkning:

- Kommunelovens § 78-4 slår fast at det er kommunestyret *selv* som velger revisor. Den revisor som kommunestyret har valgt, står da som ansvarlig leverandør av de revisjonstjenester som kommunen får utført. Dersom en annen revisor enn kommunens valgte revisor skal utføre en revisjonstjeneste for kommunen på selvstendig grunnlag, så må følgelig denne revisoren velges gjennom vedtak i kommunestyret eller fylkestinget.
- Kommunelovens § 78 nr. 1 slår fast at revisjon av kommunal virksomhet skal skje i henhold til god kommunal revisjonsskikk.
- Revisjonsforskriften § 7 siste ledd slår fast at *Gjennomføring og rapportering av forvaltningsrevisjon skal skje i henhold til god kommunal revisjonsskikk og*

etablerte og anerkjente standarder på området, og det skal etableres revisjonskriterier for det enkelte prosjekt.

- RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon er fastsatt av NKRFs styre 1. februar 2011 og derved gjort gjeldende som god kommunal revisjonsskikk.

Drøfting

Som det framgår ovenfor, følger det av kommuneloven § 78 nr. 4 at det er den valgte revisoren (enheten/virksomheten/selskapet) som utfører revisjonstjenester i kommunen. Det er den valgte revisoren som står direkte ansvarlig overfor kontrollutvalget og kommunestyret for all revisjon som utføres.

Dersom det skulle oppstå en situasjon der kommunens valgte revisor ikke ser seg i stand til å utføre revisjonstjenestene, det være seg utfordringer knyttet til uavhengighet, kompetanse eller ressurser, så står revisor overfor to alternativer. For det første kan den valgte revisoren vurdere å si ifra seg hele eller deler av oppdraget. Det vil i så fall innebære at kommunestyret selv må velge en ny revisor for denne revisjonstjenesten.

Et annet alternativ er at kommunens valgte revisor løser oppdraget gjennom kjøp av tjenester fra eksterne leverandører. Det er viktig å merke seg at en slik løsning ikke innebærer at kommunestyret har valgt ny revisor for oppdraget. Det er fremdeles kommunens valgte revisor som står ansvarlig overfor kontrollutvalget og kommunestyret for den revisjonen som utføres.

Det følger av kommunelovens § 78 nr. 1 at revisjon av kommunal virksomhet skal skje i henhold til god kommunal revisjonsskikk. RSK 001 er fastsatt som god kommunal revisjonsskikk innenfor forvaltningsrevisjon. Valgt revisor har derfor, i tråd med avsnittet over, ansvar for å påse at alt arbeid som er utført som ledd i en forvaltningsrevisjon, er utført i tråd med RSK 001. Dette må da også gjelde for den delen av revisjonsoppgavene som er utført av andre.

Komiteens syn understøttes av en analog tolkning av revisjonsstandarden ISA 620 *Bruk av arbeidet til en ekspert engasjert av revisor* som gjelder ved regnskapsrevisjon. I ISA-ens punkt 3 omtales revisors ansvar for konklusjonen i revisjonsberetningen:

Revisor alene har ansvaret for konklusjonen som uttrykkes i revisjonsberetningen, og dette ansvaret reduseres ikke selv om revisor bruker arbeidet til en ekspert valgt av revisor. Ikke desto mindre kan revisor akseptere ekspertens funn eller konklusjoner på ekspertens felt som hensiktsmessig revisjonsbevis og konkluderer med at ekspertens arbeid er tilstrekkelig for revisors formål dersom revisor bruker arbeidet til en ekspert engasjert av revisor, i henhold til denne ISA-en.

Det følger av dette at det er den valgte revisoren som er ansvarlig for konklusjonen i revisjonsberetningen, og at dette ansvaret ikke reduseres selv om revisor benytter arbeidet til

en ekspert som er engasjert av revisor. Overført til forvaltningsrevisjonsområdet underbygger dette komiteens syn at det er den valgte revisoren som har ansvaret for at god kommunal revisjonsskikk, slik denne er definert RSK 001, er etterlevd i gjennomføringen av forvaltningsrevisjon, selv om valgt revisor har valgt å engasjere en ekstern leverandør til å utføre hele eller deler av en revisjonstjeneste.

Dersom kommunens valgte revisor mener arbeidet fra den eksterne leverandøren ikke er i henhold til avtalen dem imellom, er det et forhold som må avklares mellom valgt revisor og den eksterne leverandøren. Kommunens valgte revisor kan ikke gjennom avtale med en ekstern leverandør fritas for ansvaret for at god kommunal revisjonsskikk etterleves.

Konklusjon

Det følger av kommuneloven at den revisor som er valgt av kommunestyret har ansvaret for at forvaltningsrevisjon gjennomføres i samsvar med god kommunal revisjonsskikk, herunder RSK 001 *Standard for forvaltningsrevisjon*. Valgt revisors ansvar for at RSK 001 følges gjelder uavhengig av om forvaltningsrevisjonen i sin helhet utføres av valgt revisor, eller om deler av eller hele revisjonsoppdraget er utført av en ekstern leverandør som er engasjert av kommunens valgte revisor.

Med hilsen
NKRFs forvaltningsrevisjonskomité

Tor Arne Stubbe
leder

Os 03/17

Os 03/17

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

16/2098-38

15.11.2016

**Endringer i forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning -
kortsiktige lån**

Kommunal- og moderniseringsdepartementet fastsatte 2. november 2016 en endring i forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning. Forskriften regulerer plassering av ledig likviditet og forvaltning av gjeldsporteføljen i kommuner og fylkeskommuner, kommunale og fylkeskommunale foretak etter kommuneloven kapittel 11 og interkommunale samarbeid etter kommuneloven § 27.

Et utkast til endringer ble sendt på høring med høringsfrist 1. september 2016. I samsvar med høringsforslaget er det fastsatt tre endringer:

- Det er spesifisert at reglementet og rutinene skulle omfatte kommunens refinansieringsrisiko ved opptak av lån (§§ 3 og 8).
- I rapporteringen fra administrasjonen til kommunestyret skal det spesifikt opplyses om verdien av lån som forfaller og som må refinansieres innen 12 måneder (§ 7).
- I tillegg brukes gjennomgående begrepet finans- og gjeldsforvaltning snarere enn bare finansforvaltning.

Endringene **trer i kraft 1. januar 2017**, som varslet i høringsrunden.

I alt 35 uttalelser kom inn i høringsrunden, hvorav 17 ikke hadde merknader til forslaget. Av instansene som kommenterte forslaget, var det i all hovedsak støtte til de foreslåtte forskriftsendringene i høringsutkastet.

Alle instansene som uttalte seg, støttet presiseringen om at finansreglementet skal omfatte refinansieringsrisiko ved opptak av lån.

Enkelte, bl.a. KS, mente at rapportene ikke bare burde opplyse om refinansieringsbehovet de neste tolv månedene, slik høringsutkastet la opp til, men t.o.m. utløpet av neste budsjettår. Departementet har ikke gjort endringer fra det som ble sendt på høring, men regelverket er heller ikke i veien for KS' ønske. Dette har også blitt presisert i merknadene til forskriften.

Noen instanser foreslo endringer på andre punkter enn det som departementet ba høringsinstansene om synspunkter på. Disse innspillene har ikke blitt fulgt ytterligere opp i denne runden. Kommunelovutvalgets forslag til ny kommunelov har nå vært på høring. Ved en eventuell ny lov vil også tilhørende forskrifter måtte revideres, og da vil en i så fall komme tilbake med en helhetlig gjennomgang av finansforskriften.

Departementet har i tillegg gjort noen justeringer i merknadene til forskriften.

Vedlagt er forslag til ny forskrift med utfyllende merknader, der alle endringer fra gjeldende forskrift (med unntak av noen mindre, rent språklige justeringer) er merket med spor endringer.

Med hilsen

Thor Bernstrøm (e.f.)
avdelingsdirektør

Even Vaboen
seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

Vedlegg: Forskrift om finansforvaltning med utfyllende merknader

Adresseliste:

Kommunene
Fylkeskommunene

Kopi:

Fylkesmannsembetene
KS
Norges kommunerevisorforbund
Revisorforeningen
NKK
Finans Norge
Kommunalbanken

08 04/17

Følgjande medlemmer hadde meldt forfall:

Namn	Funksjon	Representerer
Cecilie Kristengård Buaas	MEDL	AP
Sten Jensen	MEDL	FRP
Elise Fiske	MEDL	H

Følgjande varamedlemmer møtte:

Namn	Møtte for	Representerer
Helge Roar Åndal	Cecilie Kristengård Buaas	AP
Frank Anders Tovan Fylling	Elise Fiske	H
Sigmund Rødal	Sten Jensen	FRP

Merknader

Møteinnkalling samt protokoll fra kommunestyremøte 14.11.2016 ble godkjent.

Sakene PS 145/2016, PS146/2016, PS149/2016 ble flyttet først på sakslisten.

Til første spørsmål i spørrehalvtimen ble uvedkommende bedt om å forlate salen og vedtak om å lukke dørene ble fattet, jfr Kommuneloven § 31.5

Møtet ble åpnet igjen etter første spørsmål

Spørrehalvtimen

Spørsmål fra Frank Fylling (H):

Vi ønsker en orientering om prosessen rundt transaksjonen vedrørende kommunens kjøp av denne eiendommen. Det ble bekreftet av ordfører på kommunestyremøte den 14.11.2016 at tomten er betalt før hjemmel er overført kommunen.

Hvordan kan dette skje? Er kommunen klar over hvilken risiko man løper? Finnes ikke, eller følges ikke rutiner på gjennomføring av både kjøp og salg av kommunale eiendommer?

(Det ble presisert av undertegnede i DRUT tidligere, at kommunen enten ikke har, eller følger rutiner ved kommunale avhendinger/kjøp, dette i forbindelse med tomtesalg på Varhol.)

Jeg registrerer her at kommunen fremstår som uryddig, lite profesjonelt og er villig til å ta stor risiko gjentatte ganger. Dette er uakseptabelt, og jeg ber om en gjennomgang/orientering av kommunens rutiner - og tiltak for å lukke disse avvikene på kommende kommunestyremøte.

Ber også om svar skriftlig.

Svar fra ordfører:

Kommunen har til nå ikke hatt skriftlige rutiner for kjøp av grunn. I forbindelse med at rådmannen har startet et arbeid med utarbeidelse av nytt tomtetildelingsreglement og reglement for prisfastsetting av kommunale tomter, har rådgiver eiendom (Gunnstein Eidem) fått oppdraget med utarbeiding av nødvendige rutiner. Dette arbeidet pågår nå.

Det som alltid blir gjort når kommunen kjøper grunn er følgende:

Tomten betales når vi får skjøtet ferdig signert fra selger, og etter at vi har sjekket og fått fjernet eventuelle hefter. Når det gjelder den konkrete saken knyttet til erverv av Heimhug-tomta, hadde Fræna Bygdeungdomslag en urådighet. Alle i styremedlemmene har signert på at denne slettes.

Skjøtet var signert av leder og en representant til fra styret da beløpet ble utbetalt. Det kan ellers opplyses at kjøpesummen er satt inn på konto som Fræna kommune har disposisjonsretten til.

I dette tilfellet ville ikke Statens Kartverk tinglyse skjøtet siden Elnesvågen Frilynte Ungdomslag ikke lenger er registrert i Enhetsregisteret. Kartverket krevde dermed rett kopi av vedtektene og siste årsmøteprotokoll som viser hvem som sitter i styret. Dette ble sendt inn, men tinglysing ble ikke godkjent denne gangen heller. Årsaken er at det ikke har vært møte i ungdomslaget siden 1989.

Hele styret som kommer frem i protokollen, må signere på skjøtet, og vi må forklare hvorfor det ikke har vært møter siden 1989. Skjøtet er nå på signeringsrunde hos de som satt i styret i 1989, og vi venter å ha signaturene klare i løpet av januar slik at skjøtet kan tinglyses. Ordfører deler for øvrig ikke representantens Fylling i hans beskrivelse av Fræna kommune som uryddig, uprofesjonell og risikovillig ut over det som er forsvarlig.

Spørsmål fra Kjell Johan Berget (SP):

Jeg fikk svar i Spørrehalvtimen tidligere i år at ventilasjonsanlegg ved Hustad Barnehage skulle utbedres høsten 2016, dette fikk jeg kontra på utpå høsten. Da hadde ventilasjonsanlegg ved Bud Barnehage stoppet helt og det måtte prioriteres først noe jeg har forståelse for. Jeg ble samtidig fortalt at Ventilasjon ved Hustad Barnehage skal prioriteres rett over nyttår, kan ikke se at dette prosjektet ligger i forslag til budsjett, hva er status her?

Svar fra ordfører:

Ventilasjonsanleggene ved barnehagen i Bud og barnehagen på Hustad har over en lengre periode ikke fungert optimalt. En har derfor besluttet å utbedre disse anleggene. I 2016 har en prioritert anlegget i Bud. Arbeidet beregnes slutført innen utgangen av 2016. Følgende renovering/utbedring er foretatt:

- Fjerning av gammel ventilasjon på kaldloftet
- Bygd nytt teknisk rom med inngang utenfra
- Montert nytt ventilasjonsanlegg med nye rørgater
- Senka himling i storstue og lekerom

I begynnelsen av 2017 vil en starte utbedringsarbeidet ved Hustad barnehage.

- Bygge nytt ventilasjonsrom/teknisk rom
- Fjerning av all gammel ventilasjon og rørgater
- Montere nytt ventilasjonsanlegg og nye rørgater

En planlegger å ferdigstille anlegget i løpet av april måned 2017.

Begge anleggene blir finansiert over tildelt budsjett for Teknisk anlegg og drift.

Spørsmål fra Elin Bjerkeseth (SP):

Hva kan vi forvente med gatelys i Søre Fræna. Ned mot Gjendemsjøen har det vært avslåtte gatelys til ganske nylig, etter at flere har vært i kontakt med ansvarlige i kommunen har det blitt lys, men bare for noen dager og så er det mørkt igjen.

I Seljetunet på nyefeltet på Jendem har den ene klyngen med småhus ikke hatt påslåtte gatelys i det hele tatt. Jeg har selv erfart nærkontakt med asfalten da det var bekmørkt da jeg skulle gå fra et kveldsbesøk hos en nabo. Det er ikke forsvarlig at lysene ikke er på da dette er et felt med mange små barn der det lett kan oppstå farlige situasjoner mht. trafikk og barn.

Når blir dette tatt tak i?

Har fått signaler om at det er mangelfullt med lys i diverse lyktestolper på Hoem også. Belysning ved Jendem skole bør snarest gjøres noe med. Belysningen på skoleområdet og ved busslomma er elendig da det minner mer om dempet belysning og ikke gatelys. Kan dette utbedres ved å skifte pærer?

Her må utbedringen skje før utbyggingen av nybygg har startet da dette vil medføre økt trafikk. Overgangsfeltet som i dag ender i grøfta må flyttes til et mer egnet sted, dette kan gjøres ved å markere nytt overgangsfelt litt lengre ned der det faktisk er en veg opp til skolen. Det kan vel beskrives som en vits at noen i det heletatt kunne greie å legge dette overgangsfeltet hvor det er i dag, men om det skulle skje en ulykke pga. dette er det ikke til å le av lengre. Nå må dette gjøres noe med og det straks. Her må det bevilges midler umiddelbart.

Når vi nå er inne på skole og skoleområder så vil jeg spørre om hva som kan gjøres ved Aureosen skole. Der har et nyoppsatt gjerde blåst ned og det ligger flatt på den ene kortsiden mot vegen. Dette ble satt opp på en dugnad, så her må det etter mitt skjønn innvilges midler sånn at profesjonelle aktører kan ta denne biten. Når kan dette forventes utført?

Svar fra ordfører:

– **Gatelys ned mot Gjendemsjøen:**

Det har vært en del problem på dette strekket. Feilen vi har avdekket og som mest sannsynlig har forårsaket problemet er at det har vært vanninntrenging i strømkabel og styreskap. Dette har ført til kortslutning i styreskapet. Strømkabel er nå utbedret og nytt styreskap er montert. Gatebelysningen er etter det en kjenner til i orden på dette strekket.

– **Gatelys Seljetunet:**

Dette området er utbygd av en privat utbygger (Minibo Molde AS). I utbyggingsavtalen mellom Minibo Molde AS og Fræna kommune (avtalens pkt. 4) står det at komplett gatelysanlegg skal være satt opp før kommunen tar over. Dermed har kommunen på det nåværende tidspunktet ikke noe befatning med gatelysene i dette området.

– **Manglende lys i lyktestolper på Hoem:**

På Hoem vil alle lysarmaturene bli skiftet ut med nye LED armaturer. Dette arbeidet vil starte opp ca. 19.12.2016.

– **Belysning ved Jendem skole/skoleområdet:**

Dårlige lysarmaturer vil bli skiftet ut med nye LED-armaturer. Nevnte armaturer er bestilt og planlegges satt opp i løpet av januar 2017.

– **Overgangsfelt ved Jendem skole:**

Gangfeltet er planlagt midlertidig flyttet mot vest. Dette i påvente av at skolen blir bygd ut. En vil også ruste opp gangvei på vestsiden av skolebygget, slik at en får sammenheng mellom fotgjengerovergang og nevnte gangvei. Overgangen vil bli skiltet. Arbeidet er planlagt ferdigstilt i løpet av første halvdel av januar 2017.

– **Nedblåst gjerde ved Aureosen skole:**

Gjerdet vil bli satt opp straks dette er praktisk mulig.

Fra administrasjonen møte:

Namn

Stilling

OS 05/17

PS 140/2016 Kommunal planstrategi Fræna kommune 2016-2019 - endelig vedtak

Rådmannens tilråding:

Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 10-1 vedtas forslag til Kommunal planstrategi for Fræna kommune 2016-2019, og planstrategien skal legges til grunn for kommunens prioriteringer av planarbeid i kommunestyreperioden.

Behandling i Plan- og økonomiutvalet i Fræna kommune - 28.11.2016

Ved votering ble rådmannens tilråding enstemmig vedtatt.

Vedtak

Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 10-1 vedtas forslag til Kommunal planstrategi for Fræna kommune 2016-2019, og planstrategien skal legges til grunn for kommunens prioriteringer av planarbeid i kommunestyreperioden.

Behandling i Kommunestyret i Fræna - 12.12.2016

Ved votering ble tilråding fra plan- og økonomiutvalget enstemmig vedtatt

Vedtak

Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 10-1 vedtas forslag til Kommunal planstrategi for Fræna kommune 2016-2019, og planstrategien skal legges til grunn for kommunens prioriteringer av planarbeid i kommunestyreperioden.

PS 141/2016 Boligbyggeprogram 2017-2020

Rådmannens tilråding:

Fræna kommunestyre slutter seg til hovedprinsippene og prioriteringene i Boligbyggeprogrammet 2017-2020.

Kommunen må gå i forhandlinger om grunnkjøp med grunneiere på Elnestangen og i området mellom Nedre Haukås og Hatlebakken (område sør for fylkesvegen som er inntegnet som fremtidig boligareal i kommuneplana sin arealdel B309).

Investeringene som fremgår i Boligbyggeprogrammet 2017-2020 må innarbeides i kommunens økonomiplan for samme periode.

Behandling i Driftsutvalet i Fræna kommune - 24.11.2016

Rådmannen si tilråding ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Fræna kommunestyre slutter seg til hovedprinsippene og prioriteringene i Boligbyggeprogrammet 2017-2020.

Kommunen må gå i forhandlinger om grunnkjøp med grunneiere på Elnestangen og i området mellom Nedre Haukås og Hatlebakken (område sør for fylkesvegen som er inntegnet som fremtidig boligareal i kommuneplana sin arealdel B309).

Investeringene som fremgår i Boligbyggeprogrammet 2017-2020 må innarbeides i kommunens økonomiplan for samme periode.

Behandling i Kommunestyret i Fræna - 12.12.2016

Ved votering ble tilråding fra driftsutvalget enstemmig vedtatt

Vedtak

Fræna kommunestyre slutter seg til hovedprinsippene og prioriteringene i Boligbyggeprogrammet 2017-2020.

Kommunen må gå i forhandlinger om grunnkjøp med grunneiere på Elnestangen og i området mellom Nedre Haukås og Hatlebakken (område sør for fylkesvegen som er inntegnet som fremtidig boligareal i kommuneplana sin arealdel B309).

Investeringene som fremgår i Boligbyggeprogrammet 2017-2020 må innarbeides i kommunens økonomiplan for samme periode.

OS 06/17

PS 142/2016 Kvalitetsplan for Frænaskolen 2017-2020

Rådmannens tilråding:

Kommunestyret vedtar kvalitetsplan for Frænaskolen 2017 – 2020.

Behandling i Plan- og økonomiutvalet i Fræna kommune - 28.11.2016

Ved votering ble rådmannens tilråding enstemmig vedtatt

Vedtak

Kommunestyret vedtar kvalitetsplan for Frænaskolen 2017 – 2020.

Behandling i Kommunestyret i Fræna - 12.12.2016

Ved votering ble tilråding fra plan- og økonomiutvalget enstemmig vedtatt.

Vedtak

Kommunestyret vedtar kvalitetsplan for Frænaskolen 2017 – 2020.

PS 143/2016 Valg til offisiell 17. maikomite for Fræna kommune

Rådmannens tilråding:

Ingen tilråding.

Behandling i Kommunestyret i Fræna - 12.12.2016

Ordfører fremmet forslag om å utsette saken til neste kommunestyremøte. Saken sendes tilbake til valgnemda for bearbeiding. Et samla kommunestyre var enig i dette

Vedtak

Saken ble vedtatt utsatt og sendt tilbake til valgnemda

PS 144/2016 Valg av prosjektgruppe for videreføring av Varholvegen

Rådmannens tilråding:

Inga tilråding.

Behandling i Kommunestyret i Fræna - 12.12.2016

- a) Heimehjelp/praktisk bistand: For personar som tener inntil 2G blir betalingsatsen fastsett i samsvar med forskrift frå departementet jfr. forskrift av 16. desember 2011 nr 1349
- b) Heimehjelp/praktisk bistand: Dei som mottek tenester over 6 timar pr måned betalar etter abonnementsordning slik

Inntektsgrupper			
2-3G	3-4G	4-5G	Over 5G
880	1.263	1.909	2.380

- c) Heimehjelp/praktisk bistand for dei som tener over 2G og som mottek tenester med inntil 6 timar pr måned: Desse betalar timepris lik makspris fastsett av departementet, jfr forskrift av 16. desember 2011 nr 1349, dog ikkje høgare enn summen for abonnementet i inntektsgruppa ein tilhøyrer.

Det er høve til å søkje om redusert betaling eller fri hjelp.

- 4. Heilpensjon ved Lundhaugen og Auretunet omsorgssenter kroner 3.318,- pr måned
- 5. Dagsentertilbod:
  - g) Kroner 130,- for kvar dag
  - h) Kroner 50,- for kvar dag for dei som bur i omsorgsbustad hjå Lundhaugen og Auretunet.
  - i) For transport kroner 41,-
- 6. Eigenbetaling for utkøyring frå kommunalt hjelpemiddellager: Kroner 230,-

OS 07/17

PS 147/2016 Forvaltningsrevisjon av barnehagesektoren - drift og økonomi

Kontrollutvalets innstilling:

Kommunestyret viser til redegjørelse fra rådmannen i brev av 15.03.2016 og 29.08.2016 samt meldt tilsyn fra Fylkesmannen.

Kommunestyrets vedtak om bestilling av forvaltningsrevisjon på barnehageområdet, drift og økonomi i sak PS 75/2015, blir på denne bakgrunn ikke iverksatt.

Behandling i Kommunestyret i Fræna - 14.11.2016

Representanten Arne Stavik (A) fremmet slikt forslag:

Saka vert utsett til etter rapport frå Fylkesmannen sitt tilsyn foreligg

Ved votering mellom kontrollutvalgets innstilling og representantens forslag ble forslaget vedtatt med 20 stemmer

Vedtak

Saka vert utsett til etter rapport frå Fylkesmannen sitt tilsyn forelegg

Behandling i Kommunestyret i Fræna - 12.12.2016

Saken ble ikke behandlet, avventer rapport fra Fylkesmannen

Vedtak

Saken ble ikke behandlet, avventer rapport fra Fylkesmannen

OS 08/17

PS 148/2016 Utvidelse av aksjekapital Torabu AS**Rådmannens forslag til tilråding:**

Kommunestyret bevilger 1 mill. kroner til utvidelse av aksjekapitalen i Torabu AS.

Kommunestyret finansierer tiltaket ved bruk av ubundet investeringsfond (Kraftfondet).

Behandling i Plan- og økonomiutvalet i Fræna kommune - 21.11.2016

Ved votering ble rådmannens tilråding enstemmig vedtatt

Vedtak

Kommunestyret bevilger 1 mill. kroner til utvidelse av aksjekapitalen i Torabu AS.

Kommunestyret finansierer tiltaket ved bruk av ubundet investeringsfond (Kraftfondet).

Behandling i Kommunestyret i Fræna - 12.12.2016

Representanten Erling Hustad (Sp) fremmet spørsmål om egen habilitet. Et enstemmig kommunestyre fant representanten inhabil og han fratradte møtet.

Ved votering ble tilråding fra plan- og økonomiutvalget enstemmig vedtatt

Vedtak

Kommunestyret bevilger 1 mill. kroner til utvidelse av aksjekapitalen i Torabu AS.

Kommunestyret finansierer tiltaket ved bruk av ubundet investeringsfond (Kraftfondet).

FRÆNA KOMMUNE Kontrollutvalget

Saksmappe: 2017-1548/01
Arkiv: 033 & 14
Saksbehandler: Sveinung Talberg
Dato: 30.01.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 03/17	Kontrollutvalget Kommunestyret	13.02.2017

KONTROLLUTVALGET - ÅRSMELDING FOR 2016

Sekretariatets innstilling

Kontrollutvalget vedtar årsmelding for 2016. Saken legges frem for kommunestyret med følgende innstilling:

Kontrollutvalgets årsmelding for 2016 tas til etterretning.

Saksopplysninger

I henhold til lov av 25. september 1992 nr 107 om kommuner og fylkeskommuner (koml.) § 76 er det kommunestyret som har det øverste kontroll- og tilsynsansvaret med den kommunale forvaltning.

Kontrollutvalget er kommunestyrets eget kontroll- og tilsynsorgan og skal forestå det løpende tilsynet med kommunen og kommunens virksomhet på vegne av kommunestyret. jfr. koml. § 77.

Utvalget rapporterer sine saker til kommunestyret løpende gjennom året. For å oppsummere foregående års aktivitet og for å gi kommunestyret et innblikk i virksomheten, utarbeider kontrollutvalget likevel sin egen årsmelding som legges frem for kommunestyret.

Det følger av koml. § 77 nr 6 første punktum:

”Kontrollutvalget skal rapportere resultatene av sitt arbeid til kommunestyret eller fylkestinget.”

Vedlagt følger:

- Utkast til årsmelding for 2016 for kontrollutvalget i Fræna
- Oversikt over behandlede saker i 2016

VURDERING

Kommunelovens bestemmelser om tilsyn og kontroll gir kommunestyret og kontrollutvalget betydelig ansvar og det er derfor viktig med en dialog mellom kontrollutvalget og kommunestyret.

I tillegg til kontrollutvalgets uttalelser til kommunens årsregnskap, særregnskap for bygge- og investeringsprosjekt, samt oversendelse av avsluttede forvaltningsrevisjonsprosjekt gjennom

egne forvaltningsrevisjonsrapporter, finner en det formålstjenlig å gi en oppsummering av kontrollutvalgets virksomhet i løpet av året gjennom en egen årsmelding.

Årsmeldingen kan bidra til å synliggjøre kontrollutvalgets rolle og øke kunnskapen i kommunestyret om kontrollutvalgets arbeid. Kommunestyret kan likevel komme med innspill og tanker knyttet til kontrollutvalgets virksomhet i tilknytning til behandlingen i kommunestyret.

Kontrollutvalgets sekretariat viser til vedlagte årsmelding for kontrollutvalget for 2016.

Sveinung Talberg
Rådgiver

KONTROLLUTVALGET I FRÆNA KOMMUNE

ÅRSMELDING FOR 2016

1. INNLEDNING

Etter lov av 25. september 1992 nr 107 om kommuner og fylkeskommuner (kompl.) § 77 er kommunen pålagt å ha et kontrollutvalg. Utvalget er kommunestyret sitt kontrollorgan og skal på vegne av kommunestyret, forestå det løpende tilsynet med kommunens forvaltning. Utvalgets uavhengige stilling i forhold til andre folkevalgte organ og administrasjonen er ivarettatt gjennom strenge krav til valgbarhet.

2. UTVALGETS SAMMENSETNING

Etter kommunevalget høsten 2015 ble det valgt nytt kontrollutvalg for perioden 2015 – 2019 som fikk følgende sammensetning:

Funksjon	Navn	Parti	Varamedlemmer	Nr	Navn	Parti
Leder	Ingvar Hals*	H		1	Ole Per Nøsen	Sp
Nestleder	Lisbeth Valle	Sp		2	Ann-Mari Hopson	Ap
Medlem	Leif Johan Lothe	Ap		3	Remi Solbakk	H
Medlem	Inge Kvalsnes**	Krf		4	Bente Linda Flatmo**	Krf
Medlem	Ann Helen Dalheim	Uavh.		5	Stig Arild Lillevik	Frp

* medlem av kommunestyret

** K sak 85/2015: Bente Linda Flatmo får fritak fra fast plass i kontrollutvalget. Inge Kvalsnes rykker opp fra vara til fast plass.

Ordfører og oppdragsansvarlig revisor har møte- og talerett i utvalgets møter.

3. SEKRETARIAT

"Kommunestyret og fylkestinget skal sørge for sekretærbistand til kontrollutvalget.", jf. Kommune-loven § 77. nr. 10

Kommunene Aukra, Eide, Fræna, Gjemnes, Molde, Nesset, Rauma, Sunndal og Vestnes har fra 2004 hatt samarbeidsavtale om interkommunal sekretærfunksjon for kontrollutvalgene.

Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal ble fra 2013 opprettet som et interkommunalt samarbeid (IS) etter kommunelovens § 27 med status som eget rettssubjekt og med eget styre.

Styret er samarbeidets øverste organ og ivaretar arbeidsgiveransvaret for sekretariatets ansatte. Ola Krogstad, Eide kommune var styreleder med Rita Rognskog, Aukra kommune som nestleder, frem til valget i september 2015. I styremøte 14. desember 2015 ble Stig Holmstrøm, Vestnes kommune valgt til styreleder og Marit Seljeseth Stokke, Molde kommune ble valgt til nestleder for valgperioden 2015-2019. Marit Seljeseth Stokke har i Molde kommunestyre 10.11.2016, sak 112/16, fått innvilget fritak for sine kommunale verv. I sak ST 16/16 i styremøte for kontrollutvalgssekretariatet den 30.11.2016 ble Lars Ramstad, Rauma kommune enstemmig valgt som ny nestleder.

I 2016 er sekretærfunksjonen for kontrollutvalget ivaretatt av rådgiver Sveinung Talberg.

Sekretariatet skal påse at de saker som behandles av kontrollutvalget er forsvarlig utredet og at utvalgets vedtak blir iverksatt, jf. § 20 2. ledd, forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner.

4. OPPGAVER VIKRSOMHET I 2016

4.0 Saksbehandling og møteavvikling

Kontrollutvalget har hatt 6 ordinære møter og behandlet i alt 45 protokollerte saker. Av disse er 12 saker oversendt kommunestyret enten som ordinær sak eller som referatsak. I tillegg er det i 2016 behandlet 28 referatsaker og 19 orienteringssaker.

Kontrollutvalgets møteprotokoller legges frem for kommunestyret som referatsak.

Kontrollutvalgets møter holdes for åpne dører, og blir hovedsakelig avholdt på rådhuset.

Kontrollutvalget har på forespørsel og i nødvendig utstrekning fått orienteringer fra administrasjonen og kommunerevisjonen i saker som har vært til behandling i møtene.

Reglement for kontrollutvalget

Reglement for kontrollutvalget er vedtatt av kommunestyret i møte 13.05.2013, k-sak 16/2013. Revidert reglement ble behandlet av kommunestyret i møte 31.08.2015, sak 54/2015.

Representasjon

Utvalgets leder Ingvar Hals er kommunens representant i styret for Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal og har i 2016 deltatt på møter avholdt 7.april og 30.november. Kommunen var representert i sekretariatets styremøte 7.september med nestleder Lisbeth Valle da leder hadde meldt forfall.

Utvalgets leder Ingvar Hals, nestleder Lisbeth Valle og utvalgsmedlem Leif Johan Lothe deltok på **NKRFS¹ Kontrollutvalgskonferanse 2016** på Clarion Hotel & Congress Oslo Airport, Gardermoen 3. og 4. februar 2016.

Det var ingen deltakere fra kontrollutvalget på **FKTs² Årsmøte og Fagkonferanse 2016** på Thon Hotel Oslo Airport, Gardermoen den 7. og 8. juni 2016. Kontrollutvalget ønsket ikke å prioritere denne konferansen i år. I 2015 var leder tilstede på konferansen og årsmøtet. Spørsmål om deltakelse ble vurdert i forbindelse med budsjettforslag 2017 for kontroll og tilsyn i Fræna kommune. Kontrollutvalget ønsket heller å bruke ledige budsjettmidler på denne og andre poster til innkjøp av 4 nettbrett til de av kontrollutvalget sine medlemmer som ikke har dette fra før som folkevalgte.

Utvalget var representert under en **intern opplæring og samling for kontrollutvalgene i Romsdal på Skarstua 24.mai**. Deltakere var leder Ingvar Hals, utvalgsmedlemmene Inge Kvalsnes og Leif Johan Lothe og varamedlem Bente Linda Flatmo.

---

¹ Norges Kommunerevisorforbund

² Forum for Kontroll og Tilsyn

4.1 Tilsyn med revisjonen

Utvalget har fått seg forelagt følgende i 2016:

- **Revisjonens rapport til kontrollutvalget for 2. halvår 2015**
- **Revisjonens rapport til kontrollutvalget for 1. halvår 2016**
- **Revisjonsplan for revisjonsåret 2016**
  - **Revisors vurdering av uavhengighet**

Dokumentene er blitt supplert med muntlig orientering fra oppdragsansvarlig revisor. Videre er revisjonsberetninger blitt forelagt utvalget.

4.2 Uttalelse til regnskapet

Utvalget har behandlet og vurdert årsregnskapet for 2015 for

- **Fræna kommune**

og gitt sin uttalelse til dette.

Samtidig har utvalget fått seg forelagt kommunens tertialvise økonomirapporter.

Kontrollutvalget har fått seg forelagt som orienteringssaker det årlige skatteregnskapet fra skatteoppkrever samt Skattefutens kontrollrapport med skatteoppkreverfunksjonen.

Kvaliteten og presentasjonsformen av regnskapene har vært tilfredsstillende. Det samme kan sies om rådmannens årsmelding og skatteoppkreverens årsrapport.

Kontrollutvalget har i 2016 ikke fått seg forelagt noen sluttregnskap/byggeregnskap til behandling og uttalelse.

4.3 Forvaltningsrevisjonsrapporter

Kontrollutvalgets oppgaver ved forvaltningsrevisjon følger av forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner §§ 10-12.

Det er utarbeidet **Plan for forvaltningsrevisjon 2012 – 2015** som behandlet av kontrollutvalget i møte 05.03.2012, sak 06/12 og senere vedtatt av kommunestyret i møte 26.03.2012 i K sak 41/2012.

Det er utarbeidet **Plan for forvaltningsrevisjon 2016 – 2019** som ble behandlet av kontrollutvalget i møte 13.09.2016, sak 26/16 og senere vedtatt av kommunestyret i møte 14.11.2016 i K sak 135/16.

Under kommunestyret sitt møte 14.11.2016 kom det i sak 135/16 om plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019 en bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjekt:

- **Anbudshåndtering, bygge- og anleggsledelse, eiendomsforvaltning.**

Kontrollutvalget har i sak PS 21/16 den 14.06.2016 behandlet oppfølging av følgende forvaltningsrevisjonsrapport:

- **Samhandlingsreformen i Fræna kommune**

I brev av 11.4.2016 til Fræna kommune fra kommunerevisjonen ba de om en status for oppfølging av de 5 anbefalingene i rapporten. I brev av 19.05.2016 redegjorde kommunen for oppfølgingen. Tilbakemeldingen viste at kommunen har fulgt opp eller har planer for oppfølging av anbefalingene. Anbefalingene var delvis knyttet til områder der det gjerne vil være behov for kontinuerlig utvikling og forbedring. Dette gjelder for eksempel arbeidet med å sikre helhetlige og koordinerte tjenester. Kontrollutvalget vil følge opp anbefalingene ved å holde seg orientert om oppfølgingen av samarbeidsavtalen mellom kommunen og Helse Møre og Romsdal jf. sak PS 22/16 i kontrollutvalget.

4.4 Selskapskontroll

Kontrollutvalgets oppgaver ved selskapskontroll følger av kommuneloven § 80 og forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner kap. 6, §§14-15.

Det er utarbeidet **Plan for selskapskontroll 2012 – 2015** som ble behandlet av kontrollutvalget i møte 05.03.2012, sak 07/12 og senere vedtatt av kommunestyret i møte 26.03.2012 i K sak 42/2012.

Det er utarbeidet **Plan for selskapskontroll 2016 – 2019** som ble behandlet av kontrollutvalget i møte 13.09.2016, sak 27/16 og senere vedtatt av kommunestyret i møte 14.11.2016 i K sak 134/16.

Gjennomføring av eierskapskontroll forutsetter at kommunen har utarbeidet eierskapsmelding (retningslinjer for forvaltning av kommunens interesser i selskap samt eierstrategier for hvert enkelt selskap). *Eierskapsmelding 2011* for Fræna kommune ble vedtatt av kommunestyret i møte 23.05.2011 i k-sak 22/2011. Eierskapsmelding 2013/2014 ble behandlet av kommunestyret i møte 23.09.2013 i k-sak 45/2013. Rådmannen opplyser i kontrollutvalgsmøte 6.12.2016 at det blir fremlagt revidert eierskapsmelding til politisk behandling tidlig i 2017.

Det er ikke bestilt eller gjennomført selskapskontroller i 2016.

Etter kommuneloven § 80 skal kontrollutvalget og kommunen sin revisor varsles om generalforsamlingen og har rett til å være tilstede på denne, samt møter i representantskap og tilsvarende organ.

Kontrollutvalget har heller ikke i 2016 blitt varslet om avholdte representantskapsmøter i interkommunale selskap (IKS) eller generalforsamlinger i kommunalt heleide aksjeselskap (AS).

4.5 Særlige oppgaver for kontrollutvalget

Kontrollutvalgets særlige oppgaver følger av forskriftens kap7, §§16-17

Valg av revisjonsordning og valg av revisor

På bakgrunn av kontrollutvalgets anbefaling vedtok kommunestyret i Fræna den 26.05.2015 i sak 26/2015 enstemmig å inngå som deltaker i Møre og Romsdal Revisjon IKS og at selskapet blir valgt som revisor for kommunen fra 1.7.2015. På grunn av forsinkelser og manglende vedtak er ikke selskapet formelt stiftet ved møte i representantskapet før 14.11.2016. Det arbeides med å ansette daglig leder. Det er forutsetningen at selskapet er i drift fra 1.1.2017. Inntil da blir kommunene betjent av de eksisterende kommunerevisjonene.

Budsjettbehandling

Kontrollutvalget utarbeider forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet i kommunen.

Forslag til budsjett for 2016 for kontroll og tilsyn ble behandlet i kontrollutvalget 21.09.2015, sak 22/15 og vedtatt i kommunestyret 14.12.2015, sak 15/97 i tråd med kontrollutvalgets innstilling.

4.6 Oppfølging av politiske vedtak

Kontrollutvalget har i 2016 fått fremlagt status for politiske vedtak som rapporteres sammen med kommunens tertialrapporter. Kontrollutvalget har i tillegg til det som er rapportert bedt om en status på saker til oppfølging som ha vedtak før 1.1.2015.

4.7 Oppfølging av kontrollutvalgets saker

Saker fra kontrollutvalget som ikke er endelig avsluttet pr 31.12.2016 er følgende:

Sak nr / dato	Sakstittel	Vedtak	Merknad
KU sak 25/16 13.09.2016	Forvaltningsrevisjon av barnehagesektoren – drift og økonomi	K sak 136/2016, 14.11.2016: Saken blir utsatt til etter rapport fra Fylkesmannen sitt tilsyn foreligger.	
KU sak 44/16 06.12.2016	Oppfølgingsliste	I oppfølgingslista er følgende saker ikke avslutta: <ul style="list-style-type: none"> • Etsiske retningslinjer • Innføring av et elektronisk kvalitetssystem i Fræna kommune • Kommunen sine medlemskap og eierinteresser i aksjeselskap, interkommunale selskap og samarbeid • Status om kommunereformen • Vedtaksoppfølging • Funksjonaliteten til «Fluix»	Gjenstående saker fra oppfølgingslista for 2016 overføres til oppfølgingsliste for 2017.

4.8 Spesielle undersøkelsesoppgaver

Kontrollutvalget hadde i 2016 ingen saker som refererte seg til uregelmessigheter og/eller misligheter.

4.9 Virksomhetsbesøk

For å bli kjent med den kommunale forvaltningen og for at ansatte i kommunen skal bli bedre kjent med kontrollutvalget, kan kontrollutvalget gjennomføre besøk i en kommunal virksomhet. Gjennomføring av virksomhetsbesøk gir kontrollutvalget et godt innblikk i den kommunale forvaltningen og gir virksomheten mulighet til å bli kjent med kontrollutvalget. Kontrollutvalget har i 2016 gjennomført virksomhetsbesøk hos Torabu AS i forkant av kontrollutvalgsmøtet 12.04.2016 og fikk en orientering av fagsjef oppvekst i forkant av kontrollutvalgsmøtet 06.12.2016.

4.10 Sentrale kommunale styringsverktøy

En av kontrollutvalgets oppgaver er å undersøke om kommunen har etablert en betryggende og hensiktsmessig internkontroll.

Rådmannen har et ansvar for å etablere og følge opp at kommunen har et tilfredsstillende internkontrollsystem; dvs. systemer og rutiner for å sikre tilstrekkelig styring, måloppnåelse og regeletterlevelse. Alle vesentlige rutiner bør være skriftlig dokumentert med hensyn til hvordan de fungerer, og hvilken intern kontroll som ligger inne i systemene.

Kommunen har følgende sentrale styringsverktøy:

- ❖ **Økonomireglement for Fræna kommune** (vedtatt 27.08.01)
- ❖ **Delegasjonsreglement for Fræna kommune** (vedtatt 27.08.01, revidert 22.10.01, revidert 17.11.2014 i k-sak 46/2014)
- ❖ **Finansreglement for Fræna kommune** (vedtatt 23.05.2011)
- ❖ **Reglement for byggerekneskap/investeringsprosjekt i Fræna kommune** (vedtatt 18.06.2012)
- ❖ **Økonomireglement for Fræna kommune – ny** (vedtatt 31.08.2015 i k-sak 53/2015)
- ❖ **Beredskapsplan og ROS-analyse** (Ksak PS 27/2016 den 01.02.2016)
- ❖ **Etiske retningslinjer** (Ksak PS 59/2016 den 23.05.2016)
- ❖ **Innkjøpsreglement** (Ksak 84/2016 den 05.09.2016)
- ❖ **Reglement for godtgjørelse av politiske verv i Fræna kommune** (Ksak 93/2016 den 26.09.2016)

Økonomireglementet og delegasjonsreglementet dekker bl.a. områdene budsjettdelegasjon, attestasjon og anvisning, rapporteringsrutiner og delegert beslutningsmyndighet.

Finansreglementet regulerer plassering av ledig likviditet, langsiktige finansielle aktiva og forvaltning av kommunens gjeldsportefølje.

Reglementet for byggerekneskap/investeringsprosjekt omhandler byggeprosessen fra start til slutt med framlegging av regnskapet til politisk godkjenning.

Etiske retningslinjer sier noe om hva slags etisk standard kommunen som organisasjon vil ha og hva slags handlingar som ikke blir akseptert. Det handler om verdier, og hvordan en ønsker at disse skal komme til uttrykk i praksis. Retningslinjene er med andre ord et hjelpemiddel for at en kan utvikle og vedlikeholde en høy etisk standard i kommunen.

Innkjøpsreglementet skal være med på å sikre at alle anskaffelser til Fræna kommune utføres i henhold til gjeldende lover, forskrifter og retningslinjer. Reglementet gjelder for alle innkjøp av varer, tjenester og bygge- og anleggsarbeider for, eller på vegne av, Fræna kommune.

4.11 Tilsyn fra andre

I tillegg til kontrollutvalget, utfører eksterne forvaltningsorgan tilsyn med kommunen.

Disse tilsyn kan avdekke avvik eller svakheter i den kommunale organisering og utøving av tjenesteproduksjonen.

En ser det formålstjenlig at kontrollutvalget blir orientert om slikt tilsyn for å kunne løpende følge opp at den samlede tjenesteproduksjonen i kommunen kvalitetssikres og forbedres.

Kontrollutvalget har i 2016 fått seg framlagt følgende tilsynsrapport:

- **Introduksjonsloven i Fræna kommune; Gis det introduksjonsprogram som er helårlig og på full tid.** Fylkesmannen i Møre og Romsdal, 7.6.2016 (OS 15/16 i kontrollutvalget den 25.10.2016)

I tillegg har kontrollutvalget blitt orientert om at følgende tilsyn blir gjennomført:

- **Fræna kommune som barnehagemyndighet 2016.** Fylkesmannen i Møre og Romsdal 13.10.2016. (OS 14/16 i kontrollutvalget den 13.09.2016)

5. SAMMENDRAG

Kontrollutvalget legger vekt på å være en nyttig medspiller i å forbedre kommunens eksterne tjenesteproduksjon og myndighetsutøvelse så vel som de interne forvaltningsfunksjoner, ved å legge opp til en konstruktiv tilnærming ut fra hva som er realistisk å oppnå. Kommunen er avhengig av tillit til disse prosessene hos brukerne, og en aktiv og troverdig tilsyns- og kontrollfunksjon kan medvirke til å bygge opp om denne tilliten.

Kontrollutvalget har i 2016 fortsatt fokus på å styrke kontrollutvalgets stilling i den kommunale forvaltning og overfor innbyggerne i kommunen.

Utvalgets arbeid krever at medlemmene er aktive og setter seg inn i til dels kompliserte saker som kan gjelde hele virksomhetsområdet til kommunen. Skolering av utvalgsmedlemmene vil fortsatt ha prioritet i tiden fremover.

Som kommunestyrets hjelpeorgan i tilsyns- og kontrollspørsmål er kontrollutvalgets virke avhengig av å ha legitimitet i kommunestyret, bl.a. for å få gjennomslagskraft for forbedringsforslag og anbefalinger og dermed kunne bistå i arbeidet for at kommunestyrets målsetninger blir realisert.

Elnesvågen, 13. februar 2017

Kontrollutvalget i Fræna kommune

Ingvar Hals
leder

Lisbeth Valle
nestleder

Leif Johan Lothe

Inge Kvalsnes

Ann Helen Dalheim

KONTROLLUTVALGET I FRÆNA KOMMUNE

BEHANDLEDE SAKER I 2016

Saks nr	Sakstittel	Statuskode
PS 01/16	GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 7.DESEMBER 2015	A
PS 02/16	REFERAT OG ORIENTERINGER	A
PS 03/16	KONTROLLUTVALGE - ÅRSMELDING FOR 2015	A*
PS 04/16	BESTILLING AV FORVALTNINGSREVISJON «BARNEHAGESEKTOREN-DRIFT OG ØKONOMI»	O*
PS 05/16	REVISJONENS RAPPORT TIL KONTROLLUTVALGET FOR 2. HALVÅR 2015	A
PS 06/16	MØTEPLAN FOR 2016	A
PS 07/16	OPPFØLGINGSLISTE	A
PS 08/16	EVENTUELT	A
PS 09/16	GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 11.FEBRUAR 2016	A
PS 10/16	REFERAT OG ORIENTERINGER	A
PS 11/16	FRÆNA KOMMUNE - ÅRSREGNSKAP FOR 2015	A*
PS 12/16	FORVALTNINGSREVISJON AV BARNEHAGESEKTOREN – DRIFT OG ØKONOMI	O
PS 13/16	OPPFØLGINGSLISTE	A
PS 14/16	EVENTUELT	A
PS 15/16	GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 12.APRIL 2016	A
PS 16/16	REFERAT OG ORIENTERINGER	A
PS 17/16	FRÆNA KOMMUNE – ØKONOMIRAPPORT 1.TERTIAL 2016	A
PS 18/16	FORVALTNINGSREVISJON AV BARNEHAGESEKTOREN – DRIFT OG ØKONOMI	O
PS 19/16	UTKAST TIL PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON 2016-2019	B
PS 20/16	UTKAST TIL PLAN FOR SELSKAPSKONTROLL 2016-2019	B
PS 21/16	OPPFØLGING AV FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORTEN «SAMHANDLINGSREFORMEN I FRÆNA KOMMUNE»	A
PS 22/16	OPPFØLGINGSLISTE	A
PS 23/16	GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 14.JUNI 2016	A
PS 24/16	REFERAT OG ORIENTERINGER	A
PS 25/16	FORVALTNINGSREVISJON AV BARNEHAGESEKTOREN – DRIFT OG ØKONOMI	O
PS 26/16	PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON 2016-2019	A*
PS 27/16	PLAN FOR SELSKAPSKONTROLL 2016-2019	A*
PS 28/16	FORSLAG TIL BUDSJETT FOR 2017 FOR KONTROLL OG TILSYN	A*
PS 29/16	REVISJONENS RAPPORT TIL KONTROLLUTVALGET FOR 1. HALVÅR 2016	A
PS 30/16	REVISJONSPLAN FOR REVISJONSÅRET 2016	O
PS 31/16	OPPFØLGINGSLISTE	A
PS 32/16	EVENTUELT	A
PS 33/16	GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 13. SEPTEMBER 2016	A
PS 34/16	REFERAT OG ORIENTERINGER	A
PS 35/16	FRANA KOMMUNE - ØKONOMIRAPPORT 2.TERTIAL 2016	A
PS 36/16	BESTILLING AV FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKT	O
PS 37/16	KOMMUNEREFORMEN – STATUS OG VIDERE PROSESS	O
PS 38/16	VIRKSOMHETS BESØK	A
PS 39/16	OPPFØLGINGSLISTE	A
PS 40/16	EVENTUELT	A
PS 41/16	GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 25.OKTOBER 2016	A
PS 42/16	REFERAT OG ORIENTERINGER	A
PS 43/16	BESTILLING AV FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKT	O
PS 44/16	OPPFØLGINGSLISTE	O
PS 45/16	EVENTUELT	A

Kode	Forklaring
A	Saken er avsluttet
B	Under behandling
O	Til videre oppfølging
U	Saken går ut
*	Saken til behandling i kommunestyret

**KONTROLLUTVALGET I
FRÆNA KOMMUNE**

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 04/17	Kontrollutvalget	13.02.2017

PROSJEKTPLAN FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKTET «EIENDOMSFORVALTNING, ANBUDSHÅNDTERING OG BYGGE- OG ANLEGGSLLEDELSE I FRÆNA KOMMUNE»

Sekretariatets innstilling

Kontrollutvalget godkjenner den fremlagte prosjektplan for forvaltningsrevisjonsprosjektet «Eiendomsforvaltning, anbudshåndtering og bygge- og anleggsledelse i Fræna kommune» med de merknader og tilføyelser som måtte fremkomme i møtet. Prosjektplanen danner grunnlaget for gjennomføringen av prosjektet.

Saksopplysninger

Kontrollutvalget i Fræna behandlet i sitt møte 6.12.2016 i sak 43/16 en bestilling av forvaltningsrevisjon om «Anbudshåndtering, bygge- og anleggsledelse, eiendomsforvaltning» i Fræna kommune. Dette med bakgrunn i kommunestyrets konkrete bestilling i møte 14.11.2016, sak PS 135/2016 under behandling og vedtak av plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019.

I henhold til vedtaket og bestillingen skal prosjektet basere seg på forbedrings- og læringspunkter.

Vedtaket i sak 43/16 i kontrollutvalget i Fræna den 6.12.2016:

Kontrollutvalget viser til Fræna kommunestyre sitt vedtak i sak PS 135/2016 den 14.11.2016 og bestiller følgende forvaltningsrevisjonsprosjekt:

Anbudshåndtering, bygge- og anleggsledelse, eiendomsforvaltning.

1. Gjennomgangen skal basere seg på forbedrings- og læringspunkter.
2. Prosjektet bestilles utført hos Møre og Romsdal Revisjon IKS
3. Prosjektplan utarbeides og legges fram for kontrollutvalget.

Kontrollutvalgets oppgaver ved forvaltningsrevisjon følger av kommunelovens § 77, nr. 4 og Forskrifter for kontrollutvalg, kap. 5.

Ihh. til Engasjementsavtalen mellom kontrollutvalget i Fræna og Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal (KR2) skal det i starten av et forvaltningsrevisjonsprosjekt utarbeides et utkast til prosjektplan som skal danne grunnlaget for gjennomføringen av prosjektet.

Vedlagt saken følger:

- Prosjektplan utarbeidet av Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal for prosjektet «Anbudshåndtering, bygge- og anleggsledelse, eiendomsforvaltning», datert 31.1.2017
- Følgebrev til prosjektplan, datert 31.1.2017

VURDERING

Kontrollutvalget i Fræna behandlet i sitt møte 06.12.2016 i sak 43/16 en bestilling av forvaltningsrevisjon om «Anbudshåndtering, bygge- og anleggsledelse, eiendomsforvaltning» i Fræna kommune. Dette med bakgrunn i kommunestyrets konkrete bestilling i møte 14.11.2016, sak PS 135/2016 under behandling av plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019.

Slik kontrollutvalget ser bestillingen fra kommunestyret er dette et prosjekt som strekker seg over 3 vesentlige områder som kan bli et stort og omfattende prosjekt hvis det ikke blir gjort avgrensninger i forhold til tema. Her er risiko og vesentlighet avgjørende.

Kontrollutvalget ser på temaet **eiendomsforvaltning** som det området kontrollutvalget vil rette hovedfokus på. Anbudshåndtering og bygge- og anleggsledelse kan være enklere å svare ut i og med at dette er regulert i Lov om offentlige anskaffelser og gjennom eget økonomi- og investeringsreglement. Men disse områdene skal fortsatt være en del av prosjektet.

Kontrollutvalget ønsker at prosjektet har en tilnærming ut fra at en ser på **eiendomsforvaltningen av bygninger**. Videre bør prosjektet se på hvilke rutiner det er for å rapportere tilstanden til det enkelte bygg. Hvem rapporterer og til hvem videre i systemet. Hvilket innhold har tilstandsrapporteringen? Er det materialisert og er det satt i et prioritert system? Hvilke rutiner er det på å revidere tilstanden på bygningsmassen? Hvilke rutiner er det på å vurdere vedlikehold opp mot sanering eller re-/nyinvestering? Hvilke rutiner er det for å bygge dette inn i henholdsvis drifts- eller investeringsbudsjett? Er det beregnet hva det enkelte tiltak koster? Hvilke rutiner gjelder for salg og avhending av bygninger?

Kontrollutvalget har i 3 ulike brev siden møtet 25.10.2016 til rådmann og revisjon stilt spørsmål som går på temaet **eiendomsforvaltningen av bygninger** uavhengig av bestillingen gjort av kommunestyret 14.11.2016. Disse henvendelsene er ikke besvart, men spørsmålene bør inngå som et grunnlag i prosjektet.

Kontrollutvalget ønsket å spille inn disse momentene som grunnlag for utarbeidelse og behandling av prosjektplanen.

Kontrollutvalget i Fræna mottok 1.2.2017 prosjektplanen fra kommunerevisjonsdistrikt 2. Prosjektet kommer inn under både område pkt. 3.1 Plan- og styringssystemet og pkt. 3.10 Kommunalteknisk tjeneste i Plan for forvaltningsrevisjon 2016 – 2019.

Slik sekretæren vurderer den framlagte prosjektplanen så inneholder den de problemstillinger og avgrensninger som kontrollutvalget spilte inn overfor revisjonen på bestillingen.

Sveinung Talberg
rådgiver

Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal

Telefon: 71 11 14 54 - direkte
E-post: einar.andersen@molde.kommune.no
Organisasjonsnr.: 976 663 268

Kontrollutvalget for Fræna kommune
v/ Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal
Rådhusplassen 1
6413 MOLDE

Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal			
Kommunenr:	1548		
Dato:	3 FEB 2017		
Saks og Arkivnr:	1548	Løpenr:	030/17
Arkivkode:	216	Gradering:	—

Deres referanse:

Vår referanse:
Einar Andersen

Arkivkode:
R11

Sted/dato
Molde, 31.1.2017

Forvaltningsrevisjonsprosjekt om eiendomsforvaltning, anbudshåndtering og bygge- og anleggsledelse i Fræna kommune

Kontrollutvalget bestilte i møte 6.12.2016 forvaltningsrevisjonsprosjekt om eiendomsforvaltning, anbudshåndtering og bygge- og anleggsledelse. Prosjektet skal gjennomføres våren 2017.

Vedlagt følger som avtalt prosjektplan utarbeidet av kommunerevisjonen.

Med vennlig hilsen
Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal

Einar Andersen
Forvaltningsrevisor

Vedlegg:

- Prosjektplan – forvaltningsrevisjonsprosjekt om eiendomsforvaltning, anbudshåndtering og bygge- og anleggsledelse

PROSJEKTPLAN	Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal
Forvaltningsrevisjon	Utarbeidet: 31.1.2017 av Einar Andersen
Enhet: Fræna kommune	
Prosjekt:	Eiendomsforvaltning, anbudshåndtering og bygge- og anleggsledelse

1. Generell hjemmel for forvaltningsrevisjon

Aktivitet	Hjemmel
Kommunens revisor skal utføre forvaltningsrevisjon.	Kommuneloven § 78 nr. 2 og forskrift om revisjon kap. 3 §§ 6-8
Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger.	Kommuneloven § 77 nr. 4

2. Bakgrunn for dette revisjonsprosjektet

Plan for forvaltningsrevisjon 2016 til 2019

Utvalg	Saksnummer	Dato
Kontrollutvalget	26/2016	13.9.2016
Kommunestyret	129/2016	17.10.2016

Bestilling av prosjekt

Utvalg	Saksnummer	Dato	Vedtak
Kontrollutvalget	43/2016	6.12.2016	<p>Kontrollutvalgets vedtak</p> <ol style="list-style-type: none"> Kontrollutvalget viser til Fræna kommunestyre sitt vedtak i sak PS 135/2016 den 14.11.2016 og bestiller følgende forvaltningsrevisjonsprosjekt: Anbudshåndtering, bygge- og anleggsledelse, eiendomsforvaltning. Gjennomgangen skal basere seg på forbedrings- og læringspunkter. Prosjektet bestilles utført hos Møre og Romsdal Revisjon IKS Prosjektplan utarbeides og legges fram for kontrollutvalget.

I Plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019 har kommunestyret vedtatt fire hovedtema som er særlig aktuelle for forvaltningsrevisjon i perioden 2016-2019. «Anbudshåndtering, bygge- og anleggsledelse, eiendomsforvaltning» nevnes ikke eksplisitt, men under hovedtemaet Plan- og styringssystemet nevnes: *helhetlig planlegging og oppfølging*, og *kvalitetssystem, internkontroll, avvikshåndtering*. Videre nevnes noen tema som også kan være aktuell for

forvaltningsrevisjon i fireårsperioden. Her nevnes temaene: *offentlige anskaffelser*, og *vedlikehold av kommunale bygg herunder plan og oversikt*.

Kontrollutvalget behandlet i møte 6.12.2016 sak vedrørende bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjekt. I saksutredning og innstilling gis det informasjon om valgt prosjekt:

Fræna kommunestyre behandlet i sak PS 135/2016 den 14.11.2016 Plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019. Der ble det gjort følgende vedtak:

Kommunestyret godkjenner kontrollutvalgets forslag til Fræna kommunes plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2016-2019, og gir kontrollutvalget fullmakt til å prioritere mellom tema som er beskrevet i planen.

Kommunestyret ber i tillegg om at det så raskt som mulig blir gjennomført en forvaltningsrevisjon av anbudshandtering, bygge- og anleggsledelse generelt samt eiendomsforvaltning.

Gjennomgangen bør i tillegg se på kommunens praksis med blick på forbedrings- og læringspunkter for fremtiden.

Slik vedtaket i sak PS 135/2016 i kommunestyret kan tolkes prioriterer kommunestyret et prosjekt som ikke står i planen og som kontrollutvalget ikke direkte har vurdert i sine møter. Det gjelder hvordan Fræna kommune håndterer anbud, bygge- og anleggsledelse og eiendomsforvaltning. Kontrollutvalget har hatt disse temaene opp i egne saker i møtene og avventer svar fra rådmannen.

I protokoll fra møte i kontrollutvalget 6.12.2016 opplyses det følgende i sak 43/2016 under overskriften: «Kontrollutvalgets behandling»:

Slik kontrollutvalget ser bestillingen fra kommunestyret er dette et prosjekt som strekker seg over 3 vesentlige områder som kan bli et stort og omfattende prosjekt hvis det ikke blir gjort avgrensinger i forhold til tema. Her er risiko og vesentlighet avgjørende.

*Kontrollutvalget ser på temaet **eiendomsforvaltning** som det området kontrollutvalget vil rette hovedfokus på. Anbudshandtering og bygge- og anleggsledelse kan være enklere å svare ut i og med at dette er regulert i Lov om offentlige anskaffelser og gjennom eget økonomi- og investeringsreglement. Men disse områdene skal fortsatt være en del av prosjektet.*

*Kontrollutvalget ønsker at prosjektet har en tilnærming ut fra at en ser på **eiendomsforvaltningen av bygninger**. Videre bør prosjektet se på hvilke rutiner det er for å rapportere tilstanden til det enkelte bygg. Hvem rapporterer og til hvem videre i systemet. Hvilket innhold har tilstandsrapporteringen? Er det materialisert og er det satt i et prioritert system? Hvilke rutiner er det på å revidere tilstanden på bygningsmassen? Hvilke rutiner er det på å vurdere vedlikehold opp mot sanering eller re-/nyinvestering? Hvilke rutiner er det for å bygge dette inn i henholdsvis drifts- eller investeringsbudsjett? Er det beregnet hva det enkelte tiltak koster? Hvilke rutiner gjelder for salg og avhending av bygninger?*

*Kontrollutvalget har i 3 ulike brev siden møtet 25.10.2016 til rådmann og revisjon stilt spørsmål som går på temaet **eiendomsforvaltningen av bygninger** uavhengig av bestillingen gjort av kommunestyret 14.11.2016. Disse henvendelsene er ikke besvart, men spørsmålene bør inngå som et grunnlag i prosjektet.*

3. Status Fræna kommune

Overordnede planer

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt av kommunestyret 12.12.2005 for perioden 2005-2017. Planen gir mål, strategier og tiltak for å nå målene knyttet til fokusområdene.

Fræna kommune utarbeidet i 2016 planstrategi og starte på arbeidet med rullering av kommuneplanen. Med grunnlag i den overordnede kommuneplanen utarbeides strategiske planer og handlingsplaner innen ulike tema og virksomhetsområder. På kommunenes hjemmeside er det gitt en oversikt over planer.

Budsjett og økonomiplan

I økonomiplan 2016-2019 for Fræna kommune opplyses det under mål og premisser for Anlegg og drift følgende om renovering av bygg:

- Målbeskrivelse: Renovere bygg i henhold til prioriteringsliste som blir vedtatt i DRUT
- Mål: Følge egen prioriteringsliste

I budsjettet for 2016 satt kommunestyret av kr 5 millioner til «Opprusting kommunale eiendommer». Dette skulle gå til vedlikehold av kommunale bygg samt mindre investeringer og oppgraderinger. Nytt i 2016 var at det også skulle gå til oppgradering/reparasjon av kommunale bruer. DRUT var gitt myndighet til å prioritere og disponere innenfor bevilget ramme. I rådmannens saksframlegg går det fram at Fræna kommune har en betydelig bygningsmasse, og mange av disse byggene har opparbeidet seg et betydelig etterslep av vedlikehold. Det opplyses videre at det i 2015 ble gjort mye, men at det fortsatt er stort behov for grunnleggende vedlikeholdspåkostninger for mange bygg. I tillegg er der behov knyttet til forbedring av tekniske og bruksmessige forhold. Det er et omfattende arbeid å planlegge gjennomføringen.

Kommunestyret vedtok i sak 139/2016 i møte 12.12.2016 budsjett for 2017 og økonomiplan for perioden 2017-2020. I økonomiplanen opplyses det at vedlikehold av kommunale bygg ligger etter i forhold til behovet. Tilleggsbevilgningen fra 2014 og 2015 videreføres med 5 mill. kroner.

Tilstandsrapport for kommunale bygg

I gjeldende planstrategi for Fræna kommune omtales behovet for vedlikeholdsplan slik: «Tilstandsrapport kommunale bygg og oppfølgingsrapport i forbindelse med branntilsyn er årlige rapporter som skal gi systematisk oversikt over status og vil være en del av de nødvendige kontrollrutinene kommunen skal ha på plass».

I økonomiplan 2017-2020 for Fræna kommune opplyses det at det skal utarbeides tilstandsrapport for kommunale bygg i 2017. Tilstandsrapporten er ny, og det opplyses videre at rapporten etter utarbeidelse skal rulleres hvert år. Under mål og premisser for Teknisk, drift anlegg opplyses følgende om tilstandsrapport kommunale bygg:

- Målbeskrivelse: Tilstandsrapport kommunale bygg
- Mål: Tilstandsrapport ferdigstilles første halvdel av januar 2017

Kvalitetssystem og internkontroll

Fræna kommune har et elektronisk kvalitetssystem levert av Kommuneforlaget. Systemet inneholder bl.a. personalhåndbok, kvalitetshåndbok, system for avvikshåndtering, lovsamling og HMS-håndbok. Kvalitetssystemet skal brukes av ansatte på alle nivå i organisasjonen og vil være en del av kommunens internkontrollsystem.

Fræna kommunestyre vedtok i sak 59/2016 i møte 23.5.2016 *Etiske retningslinjer for Fræna kommune*.

Reglement

Fræna kommunen har utarbeidet reglement som nyttes som styringsverktøy.

De mest sentrale i forhold til aktuelle tema for forvaltningsrevisjonsprosjektet er:

- Delegasjonsreglement (vedtatt 27.8.2001, sist revidert 17.11.2014, sak 46/2014)
- Finansreglement (vedtatt 23.5.2011)
- Reglement for byggerekneskap/ investeringsprosjekt (vedtatt 18.6.2012)
- Økonomireglement (vedtatt 31.8.2015, sak 53/2015)

Reglementene dekker bl.a. områdene budsjettdelegasjon, attestasjon og anvising, rapporteringsrutiner og delegert beslutningsmyndighet.

Byggeprosjekter

Fræna kommune har vedtatt reglement for byggerekneskap/ investeringsprosjekt (vedtatt 18.6.2012) og økonomireglement (vedtatt 31.8.2015). Disse dokumentene omtaler gjennomføring av byggeprosjekter.

Reglementet for byggerekneskap/ investeringsprosjekt omhandler byggeprosessen fra start til slutt med framlegging av regnskapet til politisk godkjenning. Reglementet har i punkt 7 bestemmelser om prosjektansvarlig. Det bestemmes at:

- Rådmannen skal bestemme kven som er prosjektansvarlig.
Vedkommende er ansvarlig for at prosjektet blir gjennomført slik som kommunestyre har bestemt.
- Prosjektansvarlig har ansvar for:
  - Framdriftsplan
  - Økonomisk styring
  - Rapportering
  - Utarbeiding av sluttregnskap
  - Prosjektansvarleg skal rapportere direkte til byggjenemnda

Kommunestyret vedtok i sak 60/2016 i møte 23.5.2016 mandat for plan og byggenemnd. Den kommunale Plan- og byggenemnda har følgende mandat:

- Bistå prosjektledelsen og fungere som drøftingspart i alle byggesaker som har en kostnadsramme over kr 3 millioner. Teknisk drift har sekretærfunksjon for nemnda. Med byggesaker menes:
  - Nybygg
  - Påbygg/tilbygg/renovering
  - Større investeringer knyttet til ombygging.
- Tekniske drift- og anlegg plikter å holde nemnda orientert om byggeprosjekt, og skal på oppfordring fra nemnda gi all informasjon som nemnda etterspør.
- Nemnda skal ha et spesielt ansvar for å påse brukermedvirkning i byggeprosjekt både i planlegging og gjennomføring
- Nemnda har forslagsrett og kan kreve møter med prosjektledelsen
- Ved høringer om konkrete prosjekt, er nemnda høringspart
- Alle nemnda sine møter skal protokollføres og legges frem som orientering til DRUT

Vedlikehold kommunale bygg - prioritering

I årsmelding 2015 (behandlet av kommunestyret i sak 56/2016, 2.5.2016) rapporteres det på måloppnåelse i forhold til tilstand på kommunale bygg. Teknisk drift og anlegg rapporterer følgende i forhold til tilstand kommunale bygg: Måloppnåelse 4 av 10. Tallene opplyses å

være en grov vekting ut fra hvor en bør være i forhold til lovverk, bransjekrav, hovedplaner og generelle faglig ønske. Mål 10 er ønsket situasjon. I løpet av 2015 ble det noe bedring for kommunale bygg.

Det opplyses videre at «Fortsatt er det mye som gjenstår før vi kan si oss fornøyde med tilstanden på den kommunale eiendomsmassen».

Offentlig anskaffelse

Fræna kommune er, som alle andre offentlige instanser, bunden av et regelverk om kjøp av varer og tjenester. Kommunestyret vedtok i sak 84/2016 i møte 5.9.2016 Reglement for offentlig anskaffelse i Fræna kommune. Reglementet omtaler: 1) Grunnleggende prinsipper for alle anskaffelser 2) Organisering 3) Innkjøpsrutiner

Fræna kommune har inngått avtale med Nordmøre interkommunale innkjøpsamarbeid om innkjøp av definerte varer og tjenester. Innkjøpsamarbeidet ble etablert i 2002, og er formalisert etter kommuneloven § 27. Følgende kommuner er del av samarbeidet: Kristiansund, Averøy, Aure, Eide, Fræna, Gjemnes, Halså, Rindal, Smøla, Sunndal, Surnadal og Tingvoll.

Målsetting med samarbeidet er å effektivisere anskaffelsesprosessene på rammeavtaler og ved økt volum oppnå bedre betingelser og reduksjon av anskaffelseskostnadene. Det blir vist til at det er ressursbesparelsene for samarbeidskommune da den enkelte samarbeidskommune slipper å gå ut med konkurranse på de områder der en har felles avtaler.

Det opplyses at det er viktig at kommunen utarbeider rutiner/ retningslinjer for etterlevelse av bestemmelsene i regelverket om offentlige anskaffelser, og at kommunen må ha tilstrekkelig kompetanse på området.

4. Problemstillinger og revisjonskriterier

Problemstillinger

Det skal utarbeides problemstillinger for den enkelte forvaltningsrevisjonen. Med utgangspunkt i bestillingen fra kontrollutvalget har revisjonen operasjonalisert problemstillingene og mener at disse er tilstrekkelig konkretisert og avgrenset til å kunne besvares.

Revisjonen legger til grunn at det kan gjøres mindre justeringer i forhold til de funn som undersøkelsen avdekker. Konkretisering av problemstillingene vil bli vurdert underveis i prosjektet.

Revisjonskriterier

Med utgangspunkt i problemstillingene skal det etableres revisjonskriterier. Revisjonskriterier er de krav, normer og/ eller standarder som forvaltningsrevisjonsobjektet skal revideres/ vurderes i forhold til. Revisjonskriteriene skal være begrunnet i, og utledet fra, autoritative kilder innenfor det reviderte området. Revisjonskriteriene skal være relevante, konkrete og i samsvar med de kravene som gjelder for forvaltningsrevisjonsobjektet innenfor den aktuelle tidsperioden.

Aktuelle kilder for revisjonskriterier i dette forvaltningsrevisjonsprosjektet er:

- Kommuneloven
- Internkontrollforskriften

- Relevante kommunale vedtak og retningslinjer
- NOU 2004:22 «Velholdte bygninger gir mer til alle. Om eiendomsforvaltningen i kommunesektoren»
- «Vedlikehold i kommunesektoren, fra forfall til forbilde» – Multiconsult/PWC på oppdrag fra KS (2008).
- Veileder fra KS: »Bedre eiendomsforvaltning og vedlikehold»

I tillegg kommer aktuelle forskrifter, rundskriv og veiledere fra sentrale myndigheter. Revisjonen vil innhente aktuelle styringsdokumenter fra kommunen. Disse vil kunne være kilder til konkretisering av problemstillinger og kriterier.

Basert på bestilling fra kontrollutvalget foreslår revisjonen følgende aktuelle problemstillinger:

Tema 1: Vedlikehold av kommunale bygg

Problemstilling: Har Fræna kommune etablert hensiktsmessige system og rutiner for å ivareta en god og langsiktig forvaltning av kommunale bygg?

Revisjonen vil se på hvordan Fræna kommune har organisert arbeidet, hvilke rutiner som er etablert, og om planleggingen, saksbehandlingen og oppfølgingen er tilfredsstillende.

Når det gjelder rutiner, er det aktuelt å se på:

- Hvilke rutiner er det for å rapportere tilstanden til det enkelte bygg?
- Hvilke rutiner er det på å revidere tilstanden på bygningsmassen?
- Hvilke rutiner er det på å vurdere vedlikehold opp mot sanering eller re-/nyinvestering?
- Hvilke rutiner gjelder for salg og avhending av bygninger?
- Hvilke kontrollrutiner er etablert?

Når det gjelder organisering, er det aktuelt å se på:

- Hvordan er ansvarfordeling?
- Hvordan rapporteres det?
- Hvordan ivaretas samarbeidet?

Når det gjelder planlegging, saksbehandling og oppfølging, er det aktuelt å se på:

- Har kommunen kartlagt tilstanden på byggene på en tilfredsstillende måte?
- Hvilket innhold har tilstandsrapporteringen?
- Er tilstandsrapporteringen materialisert og er det satt i et prioritert system?
- Er det tilfredsstillende planer for vedlikehold av kommunens bygg?
- Er det beregnet hva det enkelte tiltak koster?
- Blir tilstandskartleggingen av byggene benyttet som grunnlag i saker om vedlikehold når de legges fram til politisk behandling?

Tema 2: Anbudsprosesser

Problemstilling: Hvordan håndterer Fræna kommune anbudsprosesser?

Revisjonen ser det som aktuelt å undersøke hvordan Fræna kommune har organisert arbeidet og hvilke samarbeids- og kontrollrutiner som er etablert for sikre tilfredsstillende anbudsprosesser.

Temaet vil i forståelse med bestilling fra kontrollutvalget i stor grad være beskrivende.

Tema 3: Bygge- og anleggsledelse

Problemstilling: Sikrer Fræna kommune at byggeprosjekter blir gjennomført med forsvarlig bygge- og anleggsledelse?

Det er aktuelt å undersøke i hvilken grad Fræna kommune har system for å følge opp krav og forventninger til forsvarlig bygge- og anleggsledelse.

Det er aktuelt å se på:

- Hvilke rutiner har kommunen?
- Hvordan ivaretas ledelsen?
- Hvilke kompetanse og kapasitet har ledelsen?
- Hvordan er arbeidet organisering og hvordan kvalitetssikres arbeidet?
- Hvordan er erfaringene med ledelse av byggeprosjekt?

Temaet vil i forståelse med bestilling fra kontrollutvalget i stor grad være beskrivende.

5. Avgrensning

Forvaltningsrevisjonsprosjektet vil i hovedsak vurdere kommunens system og rutiner knyttet til vedlikehold av kommunale bygg. Kommunen eier mange typer bygg og det kan bli et omfattende arbeid å vurdere alle typer bygg. Revisjonen vil derfor ha et særlig fokus på et utvalg kommunale formålsbygg. Formålsbygg er bygg som er oppført eller kjøpt til bestemte formål. Formålsbyggene omfatter for eksempel bygg til undervisning og barnehager, bygg til kultur- og idrettsformål, bygg til pleie og omsorg og administrasjonslokaler.

Revisjonen vil ikke selv gjøre tilstandsvurderinger eller beregninger av vedlikeholdsbehov, men undersøke om kommunen selv har oversikt over dette.

Anbudshåndtering og bygge- og anleggsledelse skal iht bestilling fra kontrollutvalget være en del av prosjektet. Temaene vil i forståelse med bestilling svares ut på en enklere måte, og vil i stor grad vær beskrivende.

Videre avgrensninger vil bli vurdert underveis i prosjektet.

6. Metode og gjennomføring

Undersøkelsen skal baseres på NKRFs (Norges kommunerevisorforbund) standard for forvaltningsrevisjon (RSK 001).

Gjennomgang av kommunens planverk og reguleringer vil være viktig, for å se om disse oppfyller kriteriene. Videre vil revisjonen intervju kommunalt ansatte som har ansvar for kommunens eiendomsforvaltning.

7. Ressurser

Kompetanse	Navn	Ressurser
Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor	Einar Andersen	200 timer
Annen forvaltningsrevisor	Anny Sønderland	25 timer
Regnskapsrevisor	June Beøy Fostervold	25 timer

8. Tidsplan

Når prosjektplan er vedtatt i kontrollutvalget, vil revisjonen umiddelbart starte prosjektet og sende oppstartbrev til administrasjonssjef. Revisjonen beregner at levering av projektrapport kan skje til kontrollutvalget siste møte våren 2017.

Aktivitet	Planlagt utført	Merknader
Kontrollutvalget bestilte prosjektet	6.12.2016	OK (6.12.2016)
Oppstart planlegging	Januar 2017	OK (januar 2017)
Prosjektplan sendes til kontrollutvalget	30.1.2017	OK (31.1.2017)
Prosjektplan behandles i kontrollutvalget	13.2.2017	
Utsendelse oppstartbrev til administrasjonssjef	15.2.2017	
Oppstartmøte med administrasjonssjef	Februar 2017	
Arbeid med rapport	Vår 2017	
Utkast til rapport på høring	20.4.2017	
Høringsmøte med administrasjonssjef	27.4.2017	
Frist for høringsuttalelse	5.5.2017	
Rapport oversendes til kontrollutvalg	10.5.2017	
Kontrollutvalg behandler rapporten	24.5.2017	
Kommunestyret behandler rapporten		

FRÆNA KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe: 2017-1548/01
Arkiv: 216
Saksbehandler: Sveinung Talberg
Dato: 30.01.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 05/17	Kontrollutvalget	13.02.2017

REVISJONENS RAPPORT TIL KONTROLLUTVALGET FOR 2. HALVÅR 2016

Sekretariatets innstilling

Kontrollutvalget tar revisjonens rapport til kontrollutvalget for 2. halvår 2016 til orientering.

Kontrollutvalget ber om at revisjonen ved neste halvårsrapportering tar med status for revisjonen på det enkelte revisjons- og risikoområde i revisjonsplanen.

Saksopplysninger

Kommunelovens § 77 nr. 4 og Forskriftene for kontrollutvalg § 6 og § 9 omhandler kontrollutvalgets tilsynsansvar overfor revisjonen.

I henhold til kommunelovens § 77, nr. 4 skal kontrollutvalget påse at kommunens årsregnskap blir revidert på en betryggende måte, herunder holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at det foregår i samsvar med de bestemmelser som følger av lov og forskrift. Dette kan bl.a. skje ved at revisor rapporterer om sitt arbeid til kontrollutvalget.

Vedlagt saken følger:

- Revisjonsrapport 2. halvår 2016, datert 31.1.2017

VURDERING

I henhold til kommunelovens § 77, nr. 4 skal kontrollutvalget påse at kommunens årsregnskap blir revidert på en betryggende måte, herunder holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at det foregår i samsvar med bestemmelser som følger av lov og forskrift. Dette kan bl.a. skje ved at revisor rapporterer om sitt arbeid til kontrollutvalget.

I revisjonsplanen er det lagt opp til en rapportering til kontrollutvalget to ganger pr. år på det arbeidet som er utført. Grunnlaget for rapporteringen er revisjonsplan for revisjonsåret 2016, behandlet i kontrollutvalgets møte 13. september 2016, sak 30/16.

Kontrollutvalget kan ikke se en klar sammenheng mellom behandlet revisjonsplan og halvårsrapporteringene på regnskapsrevisjon og ber om at revisjonen ved neste rapportering rapporterer på status for avdekte svakheter og feil eller om området er tilfredsstillende samt hvor langt revisjonen er kommet for de enkelte revisjonsområder som salg, innkjøp, lønn mv. i henhold til revisjonsplanen. En forventer også en statusrapport på de prioriteringer som er

gjort innenfor regnskapsrevisjon samt en vurdering av internkontrollen eller de svakheter som er avdekt.

Rapporten henviser til prioriterte oppgaver utarbeidet i planen for 2016 på revisjonens følgende områder:

- Regnskapsrevisjon
- Forvaltningsrevisjon
- Revisjon av internkontroll
- Selskapskontroll

Regnskapsrevisjon

Det har høsten 2016 vært sett på lederavtaler og lønnsfastsettelse på rådmannens team etter ønske fra kommunen. Det har også vært oppfølging av kommunens kasser og bankkonti utenfor kommuneregnskapet, hvor revisjonen nå er forelagt et notat fra rådmann.

Det er ikke skrevet nummerert brev til kontrollutvalget i perioden. Det er ikke avdekt vesentlige feil i halvåret.

De kontroller som er gjennomført hittil, tilsier at regnskapsføringen i Fræna kommune er tilfredsstillende. De merknader revisjonen har hatt til regnskapsføringen har blitt fortløpende rapportert og rettet av økonomiavdelingen

Forvaltningsrevisjon

Det er ikke bestilt noe nytt forvaltningsrevisjonsprosjekt etter planen for 2012-2015 for forvaltningsrevisjon. Kontrollutvalget behandlet oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapport «Samhandlingsreformen i Fræna kommune» den 14.06.2016 i sak 21/16. Kontrollutvalget bestilte i møte 07.12.2015 i sak 37/15 utarbeidelse av plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019 fra kommunerevisjonen. Kommunerevisjonen har arbeidet med overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon i første halvår. Plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019 ble behandlet i kontrollutvalget i møte 13.09.2016, sak 26/16 og i kommunestyret 14.11.2016, sak 135/16.

Kontrollutvalget bestilte i møte 06.12.2016, sak 43/16 på bakgrunn av vedtak og bestilling i kommunestyret 14.11.2016, sak 135/16 forvaltningsrevisjonsprosjektet «Anbudshåndtering, bygge- og anleggsledelse, eiendomsforvaltning» utført av Møre og Romsdal Revisjon IKS. Prosjektplan legges frem i møte 13.02.2017.

Forvaltningsrevisjon er utført i henhold til plan.

Selskapskontroll

Det er ikke gjennomført selskapskontroller i 2016. Dette er i samsvar med plan. Kontrollutvalget bestilte i møte 07.12.2015, sak 38/15 utarbeidelse av plan for selskapskontroll 2016-2019 fra kommunerevisjonen. Kommunerevisjonen har arbeidet med overordnet analyse og plan for selskapskontroll i første halvår. Plan for selskapskontroll 2016-2019 ble behandlet i kontrollutvalget i møte 13.09.2016, sak 27/16 og i kommunestyret 14.11.2016, sak 134/16.

Revisjonen er utført i henhold til plan.

Misligheter

Revisjonen skal undersøke forhold som gjelder påstand om misligheter og rapportere dette til kontrollutvalget. Det er ikke avdekket misligheter i rapporteringsperioden.

Revisjonsenheten

Møre og Romsdal Revisjon IKS ble etablert ved vedtak i representantskapet 14.11.2016. Selskapet ble registrert i Brønnøysundregisteret 2.1.2017. Dato for virksomhetsoverdragelse er usikker. Det arbeides for at dette kan skje fra 1.2.2017. Det er fra 1.1.2017 ansatt ekstern konstituert daglig leder i MRR IKS. Dette betyr at det samlet sett er mer ressurser til å sikre etableringen av selskapet.

Ansatte i fylkesrevisjonen og ansatt hos KOMREV2 ble samlokalisering i Julsundvegen 47 A 1.8.2016. Dette ble gjennomført som del av prosessen med å etablere MRR IKS.

Budsjettet for MRR IKS la til grunn at personellressurser fra andre enheter skulle bistå kommunene i KOMREV2. En stilling har blant annet derfor blitt holdt vakant i påvente av etableringen av nytt selskap.

Konsekvensen har blitt merarbeid for de ansatte, og at noen oppgaver har blitt utsatt. Ansatte fra Distriktsrevisjon Nordmøre skal delta i arbeidet med revisjon for kommunene i KOMREV2 fra 1.1.2017.

Anny Sønnerland har siden 1.7.2016 vært konstituert som daglig leder i KOMREV2.

Det ble gjennomført kvalitetskontroll i revisjonsenheten fra Norges Kommunerevisorforbund (NKRF) høsten 2016. Kvalitetskontrollkomiteen har i møte den 21.11.2016 behandlet kontrollrapport. KOMREV2 har fått godkjent både på regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon, men med merknader. Komiteen legger til grunn at virksomheten iverksetter forbedringstiltak på de områdene som har fått merknader og revisjonen melder at de har iverksatt forbedringstiltak på disse områdene.

Nå er denne virksomheten under avvikling, slik at merknadene evt. må hensyntas i det nye selskapet.

Konklusjonen er at revisjonsenheten drives i hovedsak i henhold til planene som er lagt for virksomheten. På grunn av utsatt etablering av Møre og Romsdal Revisjon IKS er det gjort noen tilpasninger. Forutsetningen om bidrag fra de andre revisjonsenhetene som inngår i MRR IKS er nå på plass, og det er lagt til rette for snarlig etablering av nytt større revisjonsselskap.

Sveinung Talberg
rådgiver

Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal

Telefon: 917 08 199 - direkte
E-post: Einar.Andersen@molde.kommune.no
Organisasjonsnr.: 976 663 268

Kontrollutvalget for Fræna kommune
v/ Kontrollutvalgsekretariatet for Romsdal
Rådhusplassen 1
6413 MOLDE

Kontrollutvalgsekretariatet for Romsdal	
Kommunenr:	1548
Dato:	3 FEB 2017
Saks og Arkivnr:	1548
Løpenr:	031/17
Arkivkode:	26
Gradering:	—

Deres referanse:

Vår referanse:
Einar Andersen

Arkivkode:
R 29/16

Sted/dato
Molde, 31. januar 2017

Revisjonsrapport andre halvår 2016 – Fræna kommune

Revisjonen rapporterer til kontrollutvalget om status per 30. juni og 31. desember. Utvalget orienteres på et overordnet nivå om resultatet og status av utført revisjon. Det rapporteres i forhold til vedtatte planer for regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon, selskapskontroll, videre omtales misligheter og status og planer for revisjonsenheten. I tillegg til planene vises det til rammene for revisjonen som ligger i engasjementsavtalen og uavhengighetserklæring.

De siste årene har det pågått et arbeid med å slå sammen Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal (KOMREV2) med fylkesrevisjonen og Distriktsrevisjon Nordmøre IKS. Dette arbeidet har krevd mer arbeid og tatt lengre tid enn forventet. KOMREV2 er ansvarlig for revisjon av Fræna kommune fram til Møre og Romsdal Revisjon IKS (MRR IKS) overtar oppdraget 1.2.2017. I forbindelse med planlegging av overgang til nytt selskap er det foretatt noen justeringer av hvilke personer som skal arbeide med regnskapsrevisjon i de ulike kommunene. Dette i samsvar med forutsetninger i det nye selskapet.

Revisjonsoppgaver ble i 2016 gjennomført av KOMREV2. Selskapet har andre halvår 2016 vært bemannet med tre regnskapsrevisorer og to forvaltningsrevisorer. I tillegg er det avtalt at regnskapsrevisorer fra de andre enhetene som skal inngå i MRR IKS, skal bistå.

Regnskapsrevisjon

Planleggingen av revisjonen av regnskapet for 2016 er gjennomført og ble lagt fram for kontrollutvalget til orientering i møte 13.9.2016 (sak 30/16), med forbehold om endringer som følge av etablering av MRR IKS.

Møte med rådmann inngår normalt som del av planlegging av revisjonsåret. Møtet som var planlagt avholdt høsten 2016 ble utsatt, fordi det var ønskelig å vente til nytt selskap var etablert. Da dette har tatt lengre tid enn planlagt, ble møte gjennomført i januar 2017.

Regnskapsrevisjon prioriterer valg av revisjonshandlinger ut i fra kjennskap til kommunen, risikovurderinger som er gjort, og moment tatt inn i revisjonsplan 2016.

Det har høsten 2016 vært sett på lederavtaler og lønnsfastsettelse på rådmannens team etter ønske fra kommunen. Det har også vært oppfølging av kommunens kasser og bankkonti utenfor kommuneregnskapet, hvor revisjonen nå er forelagt et notat fra rådmann.

Attestasjonsoppgaver som kommer inn blir utført fortløpende.
Det er ikke skrevet nummerert brev til kontrollutvalget i perioden.
Det er ikke avdekt vesentlige feil i halvåret.

- ✓ Konklusjon: De kontroller som er gjennomført hittil, tilsier at regnskapsføringen i Fræna kommune er tilfredsstillende. De merknader revisjonen har hatt til regnskapsføringen har blitt fortløpende rapportert og rettet av økonomiavdelingen.

Forvaltningsrevisjon

Kontrollutvalget bestilte i møte 7.12.2015 overordna analyse og plan for forvaltningsrevisjon for 2016 til 2019. Kommunerevisjonen har i 2016 utarbeidet overordna analyse og plan for forvaltningsrevisjon for de ni kommunene i kommunerevisjonsdistriktet. Dette arbeidet har hatt prioritet i 2016. Kontrollutvalget behandlet plan for forvaltningsrevisjon i møte 13.9.2016 (sak 26/2016), og Fræna kommunestyre vedtok planen i møte 14.11.2016 (sak 135/2016).

Kontrollutvalget bestilte i møte 11.2.2016 forvaltningsrevisjonsprosjekt om barnehage-sektoren – drift og økonomi. Vedtaket var basert på bestilling fra kommunestyret (sak 75/2015). Kontrollutvalget mottok redegjørelse fra rådmannen i brev av 15.3.2016 og 29.8.2016 samt informasjon om meldt tilsyn fra fylkesmannen. Basert på dette foreslo kontrollutvalget at prosjektet ikke gjennomføres. Kommunestyret vedtok i møte 14.11.2016 i sak 136/2016 at «Saka vert utsett til etter rapport frå Fylkesmannen sitt tilsyn foreligg».

I forbindelse med behandling av plan for forvaltningsrevisjon vedtok kommunestyret at det blir gjennomført en forvaltningsrevisjon av anbudshåndtering, bygg- og anleggsledelse generelt samt eiendomsforvaltning. Basert på dette bestilte kontrollutvalget i møte 6.12.2016 (sak 43/2016) forvaltningsrevisjonsprosjekt om anbudshåndtering, bygge- og anleggsledelse, eiendomsforvaltning. Prosjektet er planlagt gjennomført våren 2017.

- ✓ Konklusjon: Revisjonen er utført i henhold til plan.

Selskapskontroll

Kontrollutvalget bestilte i møte 7.12.2015 overordnet analyse og plan for selskapskontroll for 2016 til 2019. Kontrollutvalget behandlet plan for selskapskontroll i møte 13.9.2016 (sak 27/2016) og Fræna kommunestyre vedtok planen i møte 14.11.2016 (sak 134/2016).

- ✓ Konklusjon: Revisjonen er utført i henhold til plan.

Misligheter

Revisjonen skal undersøke forhold som gjelder påstand om misligheter og rapportere dette til kontrollutvalget.

- ✓ Konklusjon: Det er ikke avdekket misligheter i rapporteringsperioden.

Revisjonsenheten

Møre og Romsdal Revisjon IKS ble etablert ved vedtak i representantskapet 14.11.2016. Selskapet ble registrert i Brønnøysundregisteret 2.1.2017. Styret i MRR IKS vedtok i møte 27.1.2017 at virksomhetsoverdragelse gjennomføres 1.2.2017. Det er fra 1.1.2017 ansatt eksternt konstituert daglig leder i MRR IKS. Dette betyr at det samlet sett er mer ressurser til å sikre etaleringen av selskapet.

Ansatte i fylkesrevisjonen og ansatt hos KOMREV2 ble samlokalisering i Julsundvegen 47 A 1.8.2016. Dette ble gjennomført som del av prosessen med å etablere MRR IKS.

Budsjettet for MRR IKS la til grunn at personellressurser fra andre enheter skulle bistå kommunene i KOMREV2. En stilling har blant annet derfor blitt holdt vakant i påvente av etableringen av nytt selskap.

Dette gjelder i første omgang en stilling som regnskapsrevisor fra 1.7.2015. Stillingen ble lyst ut våren 2016. Maria-Elis Henøen Hustad ble ansatt som regnskapsrevisor og tiltrådte stillingen 1.9.2016. Da distriktsrevisor Sigmund Harneshaug gikk av med pensjon 1.7.2016, ble så denne stillingen holdt vakant i påvente av etablering av MRR IKS. Konsekvensen har blitt merarbeid for de ansatte, og at noen oppgaver har blitt utsatt. Ansatte fra Distriktsrevisjon Nordmøre deltar i arbeidet med revisjon for kommunene i KOMREV2 fra 1.1.2017.

Anny Sønderland har siden 1.7.2016 vært konstituert som daglig leder i KOMREV2.

Det ble gjennomført kvalitetskontroll i revisjonsenheten fra Norges Kommunerevisorforbund (NKRF) høsten 2016. Kontrollen var knyttet til regnskapsrevisjon i en kommune og gjennomgang av to forvaltningsrevisjonsrapporter. Det ble ikke avdekket vesentlige feil. Det ble gitt noen merknader, og revisjonen har iverksatt forbedringstiltak på disse områdene.

- ✓ Konklusjon: Revisjonsenheten drives i hovedsak i henhold til planene som er lagt for virksomheten. På grunn av utsatt etablering av Møre og Romsdal Revisjon IKS er det gjort noen tilpasninger. Forutsetningen om bidrag fra de andre revisjonsenhetene som inngår i MRR IKS er nå på plass, og nytt større selskap er i funksjon fra 1.2.2017.

Molde 31.1.2017

Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal

Anny Sønderland
Konstituert daglig leder

FRÆNA KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe: 2017-1548/01
Arkiv: 033
Saksbehandler: Sveinung Talberg
Dato: 30.01.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 06/17	Kontrollutvalget	13.02.2017

MØTEPLAN FOR 2017

Sekretariatets innstilling

Følgende møteplan for 2017 godkjennes:

Uke	Dato	Møte nr	Saker til behandling
7	13.02.	1/17	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kontrollutvalgets årsmelding for 2016 ▪ Revisjonens rapport til kontrollutvalget for 2. halvår 2016 ▪ Møteplan for 2017 ▪ Prosjektplan bestilt Forvaltningsrevisjonsprosjekt
14	04.04.	2/17	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Virksomhetsbesøk
21	24.05.	3/17	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Økonomirapport 1. tertial 2017 ▪ Kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskapet 2016 for<ul style="list-style-type: none"> ○ Fræna kommune ▪ Revisjonsberetning ▪ Bestilling av selskapskontroll
37	12.09.	4/17	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Forvaltningsrevisjonsprosjekt (jf. p.plan 13.02.17) ▪ Revisjonens rapport til kontrollutvalget for 1. halvår 2017 ▪ Budsjett for 2018 for kontroll og tilsyn ▪ Revisjonsplan for revisjonsåret 2017
42	17.10.	5/17	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Økonomirapport 2. tertial 2017 ▪ Rapport fra selskapskontroll
49	05.12.	6/17	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Virksomhetsbesøk ▪ Bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjekt

Kontrollutvalgets leder i samråd med kontrollsekretær gis fullmakt til å foreta endringer av møtedatoer dersom det blir nødvendig.

Saksopplysninger

I henhold til avtalen om interkommunal sekretærfunksjon for kontrollutvalgene er det ikke fastsatt en fordeling på antall møter for kontrollutvalgene.

Ut i fra forventet saksmengde ser en det formålstjenlig at det planlegges 6 møter i 2017. Dersom det skulle oppstå situasjoner som tilsier at det allikevel vil være behov for flere møter i løpet av året, vil det bli vurdert i det enkelte tilfelle.

Forslag til møteplan er koordinert med de øvrige kontrollutvalg for å unngå møtekollisjoner, samt Fræna kommunes møteplan for politiske møter i 2017.

Møtet for behandling av årsregnskapet til Fræna kommune for 2016, er tilpasset behandlingen i formannskapet og kommunestyret.

Oversikt over saker som skal behandles er veiledende og kan endres underveis gjennom året.

Sveinung Talberg
rådgiver

FRÆNA KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe: 2017-1548/01
Arkiv: 033
Saksbehandler: Sveinung Talberg
Dato: 30.01.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 07/17	Kontrollutvalget	13.02.2017

OPPFØLGINGSLISTE

Sekretærens innstilling

Følgende saker føres opp på oppfølgingslisten: .....

Saksopplysninger

Intensjonen med oppfølgingslisten er å ha et oppsett av saker og problemstillinger som medlemmene ønsker nærmere utredet eller orientering om.

En slik oppfølgingsliste kan være et nyttig redskap for kontrollutvalget for å holde rede på status for saker man ønsker å følge opp, eventuelt å ha til observasjon.

Listen kan fungere som et nyttig planleggingsredskap for aktiviteter som kontrollutvalget ønsker å gjennomføre når forholdene ligger til rette, eksempelvis befaringer.

Kontrollutvalget vedtar selv endringer i listen. Dette innebærer endring i status for den enkelte sak, det vil si følgende alternativ:

- Som nytt punkt
- Endringer i punkt (grunnet orienteringer gitt eller saken behandlet som egen ordinær sak i møte)
- Punktet går ut (saken anses for avsluttet fra kontrollutvalgets side)

Vedlagt følger ajourført oppfølgingsliste pr. 06.02.2017.

VURDERING

Dersom det er saker utvalget ønsker å kommentere, stille spørsmål ved eller ta opp i dette møtet eller i et senere møte, kan disse bli fremmet i møtet for oppføring på oppfølgingslisten.

Sveinung Talberg
rådgiver

**KONTROLLUTVALGET I
FRÆNA KOMMUNE**

SAKSOPPFØLGING

(ajourført pr. 03.02.2017)

Saker som er tatt opp:	Dato:	Ansvar:	Merknad:	Status:
Etiske retningslinjer	18.02.13	Adm/sekr.	Etiske retningslinjer skal vere ein rettleiar for å handle godt og forsvarleg i dei ulike situasjonane. Kommunen sine etiske retningslinjer skal vere eit uttrykk for den etiske standard som skal gjelde for kommunen sine tilsette. Alle plikter å halde seg til lover, forskrifter og reglement som har betydning for kommunen si verksemd, og å halde seg lojalt til dei vedtak som er fatta. Kontrollutvalet ønskjer ei orientering frå administrasjonen om korleis Fræna kommune følgjer dei Etiske retningslinjene og korleis rutinane for varsling av kritikkverdige tilhøve fungerer. Dette er viktige element i korrupsjons førebyggjande arbeid.	<p>16.04.13: Kontrollutvalet vil be administrasjonen om å gi ei orientering til utvalet sitt møte i juni 2013.</p> <p>11.06.13: Orientering fra administrasjonen utsettes til neste møte.</p> <p>21.10.13: Personalsjef Kari Gagnat orienterte i dagens møte under sak OS 08/13. Det arbeides nå med å lage nye retningslinjer. Det er brukt tid på å forankre dette arbeidet i ledergruppen. Administrasjonen ønsker innspill fra kontrollutvalget til de nye retningslinjene. Utkast til nye Etiske retningslinjer vil bli oversendt kontrollutvalgssekretariatet som vil legge det fram for kontroll-utvalget når de foreligger.</p> <p>11.02.14: Kontrollutvalget vil be administrasjonen om en statusrapport til neste møte.</p> <p>29.04.14: Kst. rådmann orienterte. Utkast til nye etiske retningslinjer vil bli lagt fram på ledersamling i kommunen 14. mai. Utkast til nye retnings-linjer oversendes kontroll-utvalget til uttale.</p> <p>01.10.14: Rådmann orienterte. Det er utarbeidet nye Etiske retningslinjer. Dokumentet har vært ute til høring i ledergruppen og administrasjonen holder på med å samordne de innspill som har kommet. Dette arbeidet er litt forsinket. Utvalget etterlyste et system for avviksrapportering. Rådmannen vil undersøke dette nærmere og komme tilbake til dette senere. Utvalget minnet også om at utkast til nye Etiske retningslinjer skulle vært oversendt til kontrollutvalget til høring.</p> <p>24.11.14: Ingen fra administrasjonen hadde anledning til å møte til denne saken. Kontrollutvalget gikk igjennom utkast til Etiske retningslinjer for Fræna kommune som oversendt sekretariatet i forkant av møtet. Sekretæren sender et høringssvar til Fræna kommune på vegne av kontrollutvalget. Kontrollutvalget følger saken videre til retningslinjene er behandlet politisk.</p> <p>10.03.15: Rådmann orienterte. Utkastet til nye Etiske retningslinjer vil være klar til politisk behandling i løpet av 1. halvår 2015.</p> <p>Sekretæren opplyste at høringssvar fra kontrollutvalget var sendt til Fræna kommune v/ rådmann 03.12.2014, jf. statusrapport pr. 24.11.2014.</p> <p>15.06.15: Rådmann orienterte. Personalsjefen har gjennomgått de Etiske retningslinjene. Nyansatte blir informert om retningslinjene. Arbeidet med å revidere de Etiske retningslinjene pågår fremdeles og kommunen har som mål at det skal være avsluttet over sommerferien.</p>

			<p>Kontrollutvalget vil be om en statusrapport i utvalgets siste møte i 2015 dersom ikke reviderte Etske retningslinjer er lagt fram for politisk behandling.</p> <p>07.12.15: Kommunalsjef Arild Kjersem orienterte. Det har ikke vært kapasitet i administrasjonen til å ferdigstille saken om Etske retningslinjer for politisk behandling grunnet prioritering av andre presserende saker. Kommunalsjefen antyder at saken vil være klar for politisk behandling i løpet av første halvår 2016. Kontrollutvalget ønsker å følge saken videre.</p> <p>11.02.16: Se sak 08/16 Eventuelt, interne rutiner og reglement. Orientering fra rådmannen.</p> <p>04.04.16: E-post med notat fra rådmannen i Fræna. Rådmannen har utarbeidet forslag til etiske retningslinjer for Fræna kommune(vedlagt til innkallingen i møte 12.4.16) som vil bli behandlet i administrasjonsutvalget 19.april 2016 og senere for endelig vedtak i kommunestyret. Mer spesifikke spørsmål knyttet til f.eks. bruk av dataverktøy, taushetsplikt og bruk av sosiale medier beskrives i egne vedlegg.</p> <p>12.04.16: I kontrollutvalget sitt møte 12.4.2016 orienterte rådmannen om forslag til etisk reglement som skal til politisk behandling i administrasjonsutvalget 19.4.2016 og videre til kommunestyret. Forslaget var vedlagt saken til kontrollutvalget. Lederen i kontrollutvalget var opptatt av hvordan etikken skal gjøres kjent og formidles etter at det er vedtatt slik at det ikke blir «et reglement i en skuff». Rådmannen svarte at han vil tydeliggjøre innholdet i organisasjonen ved at alle handlinger skal «tåle dagens lys».</p> <p>23.05.2016: Fræna kommunestyre vedtar etiske retningslinjer slik de er framlagt (sak PS 59/2016)</p> <p>14.06.2016: Kontrollutvalget ønsker å følge denne saken videre etter at kommunestyret har vedtatt etiske retningslinjer med bakgrunn i at de er opptatt av implementering og praktisering og at reglement rundt dataverktøy, taushetsplikt og bruk av sosiale medier beskrives utenfor reglementet «etiske retningslinjer».</p> <p>06.12.2016: Økonomisjef Ole Rødal redegjorde. Rådmannen har satt ned en arbeidsgruppe der enhetene skal legg inn i kvalitetssystemet sine enkelte områder som omhandler etiske tema.</p> <p>Kontrollutvalget ønsker å følge saken videre.</p>
Innføring av et elektronisk kvalitetssystem i Fræna	29.04.15	Adm/sek.	<p>Det fremgår av Fræna kommunes Årsrapport for 2014 at kommunen har gått til anskaffelse av et elektronisk kvalitetssystem levert av</p> <p>29.04.15: Kontrollutvalget ønsker i neste møte å få en orientering fra administrasjonen om arbeidet med innføringen av det elektroniske kvalitetssystemet og en statusrapport om hvor langt arbeidet med implementeringen er kommet.</p> <p>15.06.15: Rådmann orienterte. Det elektroniske kvalitetssystemet er innkjøpt og opplæring</p>

kommune			<p>Kommuneforlaget. Systemet inneholder bl.a. personalhåndbok, kvalitetshåndbok, system for avvikshåndtering, lovsamling og HMS-håndbok etc. Kvalitetssystemet skal brukes av ansatte på alle nivå i organisasjonen og vil være en del av kommunens internkontrollsystem. Implementering av kvalitetssystemet vil være arbeids- og ressurskrevende i hele organisasjonen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interne rutiner og reglement • Rutiner for saksbehandling i Fræna kommune • Rutiner for registrering av henvendelser <p>(Saker som er sammenslått jf. vedtak i sak PS 31/16)</p>	<p>skjer nå på ledernivå. Kontrollutvalget ønsker i første halvår 2016 å få en orientering fra administrasjonen om det elektroniske kvalitetssystemet og en statusrapport om hvor langt arbeidet med implementeringen er kommet.</p> <p>11.02.16: Se sak 08/16 Eventuelt, interne rutiner og reglement. Orientering fra rådmannen.</p> <p>04.04.16: Epost med notat fra rådmannen i Fræna. Rådmannen vil orientere om dette i møte 12.4.16.</p> <p>12.04.16: I kontrollutvalget sitt møte 12.04.2016 orienterte personalsjefen om innholdet i KF(Kommuneforlaget) sitt kvalitetssystemverktøy. Dette er et elektronisk verktøy som skal ruller ut i hele organisasjonen. Opplæring og implementering er godt i gang. Dette gjelder innenfor delen som omhandler «Personalhåndboka». Verktøyet skal brukes og måles opp mot ledersamtalen som rådmannen har. Alle interne reglement og bestemmelser skal inn i systemet. Det ble stilt spørsmål til avviksmeldinger og håndteringen av dette. Dette er i dag manuelt og ikke en del av kvalitetssystemet. Rådmannen håper systemet skal være en kilde til lærdom og forbedring.</p> <p>14.06.16: Rådmannen orienterte. Arbeidet med innføring av det elektroniske kvalitetssystemet forsetter. Avviksrapporteringssystemet er i drift, men noen enheter gjenstår å implementere. Arbeidet med lederavtaler fortsetter og det gjenstår.</p> <p>25.10.16: Økonomisjefen orienterte om status i innføringen av det elektroniske kvalitetssystemet. Alle reglement er nå på plass i systemet. Lederavtalene er ikke på plass. Først vil rådmannen ha sin lederavtale på plass før han går i gang med lederavtalene på underordnet nivå. Når det gjelder implementering og opplæring skjer dette suksessivt. En ser for seg at systemet er opp å gå og mer funksjonelt når lederavtalene er på plass.</p> <p>06.12.2016: Økonomisjef Ole Rødal redegjorde. Det er nå utarbeidet lederavtaler for enhetslederne og nå vil rådmannen sin lederavtale komme på plass.</p> <p>Kontrollutvalget ønsker å følge saken videre med orientering i senere møter.</p>
PS 08/16 EVENTUELT	11.02.16	Adm	<p>Kommunen sine medlemsskap og eierinteresser i aksjeselskap, interkommunale selskap og interkommunale samarbeid</p> <p>Saken ble tatt opp i møtet av medlem Leif Johan Lothe. Formålet er å få en samlet oversikt over kommunens eierinteresser og medlemsskap i selskap og samarbeid.</p>	<p>11.02.2016: Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i tråd med framlegg fra Leif Johan Lothe. Saken settes på oppfølgingslisten.</p> <p>04.04.16: Mottatt oversikt på epost fra rådmannen som legges frem for kontrollutvalget 12.04.16.</p> <p>12.04.16: Kontrollutvalget behandlet oversikten og vil be rådmannen om en oppdatert liste pr. dato samt en orientering fra rådmannen om status og innhold i de enkelte samarbeid og selskap</p>

			Rådmannen blir bedt om å legge frem en oversikt til neste møte.	for Fræna kommune sin del. 14.06.16: Rådmannen orienterte. Det skal utarbeides en ny eierskapsmelding(er) som sier noe om formål, forventninger og hensikt med eierskapene i AS, IKS og interkommunale samarbeid. 06.12.2016: Økonomisjef Ole Rødal redegjorde. Eierskapsmeldingen «ligger på vent», men en forventer at den skal foreligge til politisk behandling tidlig på nyåret 2017.
PS 39/16	25.10.16	KU	Utvalget viser til avsnittet om vedtaksoppfølging i saken om økonomirapportering 2.tertial (sak PS 35/16) der rådmannen viser til at han har gått igjennom alle politiske vedtak som står uavklart fra 1.1.2015 og frem til i dag. Kontrollutvalget ønsker at rådmannen også rapporterer om uavklarte saker også før 1.1.2015. Kontrollutvalget ber rådmannen om en skjematisk oppstilling der det blir gjort rede for: 1) Når saken oppsto, 2) Hvilken enhet saken vedrører, 3) Årsak til at saken ikke er effektivt.	Kontrollutvalget ønsker å følge saken videre med orienteringer.
PS 39/16	25.10.16	KU	Hvordan fungerer dataverktøyet «Fluix»? Ikke alle medlemmer i KU er innlemmet og mottar dokumenter til Fluix. I kommunestyremøtene forekommer det svikt i sendinger og lyd ut til tilhørerne. Saker som kommer opp etter at saker er sendt ut blir ikke oppdatert i «Fluix».	
PS 44/16	06.12.16	KU	Saksbehandlingsrutiner og behandling av henvendelser. Kontrollutvalget	

		<p>viser til spørrehalvtimen i kommunestyret 14.11.2016 og spørsmål fra Sten Jensen ang. henvendelse fra Malme AS.</p> <p>Kontrollutvalget vil ha en redegjørelse på hva slags kommunikasjon som har vært mellom partene i denne konkrete saken og hvilke rutiner som gjelder for mottak og besvarelse av henvendelser.</p>	
--	--	---	--

FRÆNA KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe: 2017-1548/01
Arkiv: 033
Saksbehandler: Sveinung Talberg
Dato: 30.01.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 08/17	Kontrollutvalget	13.02.2017

EVENTUELT

Deltakelse på NKRF's kontrollutvalgskonferanse 1.2.-2.2.2017.

Deltakerne som var med fra kontrollutvalget i Fræna gir en orientering og oppsummering av erfaringene fra konferansen i møtet.

Virksomhetsbesøk

I kontrollutvalgets møteplan er det satt av tid til besøk i en kommunal virksomhet. Alternativt kan en enhetsleder inviteres til å gi informasjon om sin enhet. Det er satt av tid i møte 2/2017 den 4.4.2017 til dette. Utvalgets medlemmer kan komme med forslag til hvilken kommunal virksomhet det kan være aktuelt å besøke eller få informasjon om.

Sveinung Talberg
rådgiver